

SOCIALE HONDEN BIJTEN NIET

NOTA VOOR DE AANZET VAN EEN PREVENTIEBELEID TER VOORKOMING VAN BIJTINCIDENTEN DOOR HONDEN

Een productie van het Platform Preventie Hondenbeten, bestaande uit:

- * Bond tot Bescherming van Honden
- * Federatie Hondensport Nederland
- * Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
- * Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren
- * Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland
- * Stichting voor Gezelschapsdieren
- * Vereniging Landelijke Organisatie Dibevo

Met medewerking en ondersteuning van:

- * Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
- * Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- * Stichting Consument en Veiligheid
- * Stichting Oscar en Rufus
- * Vereniging Nederlandse Gemeenten
- * W.K. Hirschfeld Stichting

Den Haag, september 1999

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
2	PROBLEEMDEFINITIE	4
3	SPEERPUNTEN	5
3.1	VOORLICHTING	5
3.1.1	<i>Leerprocessen</i>	6
3.1.2	<i>Voorkómen van extreme situaties</i>	8
3.1.3	<i>Kinderen</i>	9
3.1.4	<i>Restgroep</i>	9
3.2	ONDERZOEK	10
3.2.1	<i>Overwegingen bij onderzoek</i>	10
3.2.2	<i>Doelstelling van onderzoek</i>	10
3.2.3	<i>Uitvoering</i>	11
3.2.4	<i>Uitvoerders</i>	12
3.2.5	<i>Termijn</i>	12
3.3	FOKBELEID	13
3.3.1	<i>Overwegingen bij fokbeleid</i>	13
3.3.2	<i>Doel fokbeleid</i>	15
3.3.3	<i>Uitvoering</i>	15
3.3.4	<i>Uitvoerder</i>	17
3.3.5	<i>Termijn</i>	17
4	RANDVOORWAARDEN	17
4.1	FORMALISERING VAN HET PLATFORM.....	17
4.2	STAPSGEWIJZE INVOERING VAN ALGEGHELE IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE (I&R)	17
4.2.1	<i>Wat is I&R?</i>	17
4.2.2	<i>Wat wil het platform</i>	18
4.2.3	<i>Gefaseerde invoering</i>	18
4.2.4	<i>Conclusies bij I&R als randvoorwaarde</i>	24
5	FINANCIËLE ASPECTEN	25
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	27
7	BIJLAGEN	29
7.1	SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN DE SPEERPUNTEN	29
7.1.1	<i>Voorlichting</i>	29
7.1.2	<i>Onderzoek</i>	31
7.1.3	<i>Fokbeleid</i>	32
7.2	IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE	33
7.2.1	<i>Wat is Identificatie en Registratie (I&R)?</i>	33
7.2.2	<i>Stand van zaken met betrekking tot Identificatie en Registratie</i>	33
7.2.3	<i>Wat is algehele I&R?</i>	34
7.2.4	<i>Argumenten voor algehele I&R</i>	34
7.2.5	<i>Veel genoemde bezwaren tegen Algehele I&R</i>	36
7.2.6	<i>Samenvatting I&R</i>	37

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

In deze nota worden regelmatig afkortingen gebruikt van veel voorkomende organisaties en dergelijke, teneinde de tekst niet onnodig lang te maken. Voor de volledigheid wordt voor alle afkortingen hieronder de betekenis gegeven

APV	Algemene Plaatselijke Verordening
BBH	Bond tot Bescherming van Honden
DB	Dierenbescherming
Dibevo	Vereniging Landelijke Organisatie Dibevo
FCI	Fédération Cynologique Internationale
FHN	Federatie Hondensport Nederland
GWWD	Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren
HKB	Honden en Katten Besluit
I&R	Identificatie en Registratie
KNMvD	Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
LNV	Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
MAG	Maatschappelijk Aanvaardbaar Gedrag
NDG	Nederlandse Databank voor Gezelschapsdieren
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
RAD	Regeling Agressieve Dieren
RCA	Registration of Companion Animals
RV	Rasvereniging
RvB	Raad van Beheer op Kynologisch Gebied
SCV	Stichting Consument en Veiligheid
SvG	Stichting voor Gezelschapsdieren
SIRE	Stichting Ideële Reclame
SRGN	Stichting Registratie Gezelschapsdieren Nederland
VM	Veterinair Meldpunt
VvBK	Vereniging van Beroepsmatige Kennelhouders
WKHS	W.K. Hirschfeld Stichting

1 INLEIDING

In deze nota geven een aantal organisaties, die werkzaam zijn op het gebied van dierenwelzijn en gezondheid, hondenfokkerij, hondensport en maatschappelijk verkeer, gezamenlijk hun visie op de invulling van een preventiebeleid voor het terugdringen van het aantal bijtincidenten door honden. De betrokken organisaties noemen zich in het kader van deze nota "het platform".

De minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft in een brief aan de Tweede Kamer der Staten Generaal in december 1998 aangegeven dat hij in het kader van de problemen rond agressieve honden invulling wil geven aan een preventief beleid dat het aantal bijtincidenten terug kan dringen.

De minister heeft ter vermindering van het aantal bijtincidenten in de eerste plaats gemeend een vijftal rassen aan een voorwaardelijk fok- en houdverbod te moeten onderwerpen. De minister baseert zich hierbij onder andere op de rapportage van het onderzoek van de Stichting Consument en Veiligheid "Hondenbeten in kaart gebracht" (september '98). Deze maatregel werd door de 'sector' als willekeurig en onvoldoende effectief beoordeeld voor de bestrijding van agressie bij honden. De minister heeft daarom op zijn beurt de sector (vertegenwoordigd door de organisaties in het platform) verzocht om een plan te creëren ter bestrijding van bijtincidenten door honden. De minister denkt zijn beleid verder vorm te geven op basis van (1) de aanbevelingen in genoemd rapport en (2) de inzichten van de sector.

De aan het platform deelnemende organisaties konden zich vinden in het doel van het genoemde beleid, namelijk het terugdringen van het aantal bijtincidenten. Bijgedrag is één van de uitingen van onaangepast gedrag van honden en is maatschappelijk zeer ongewenst. Vanwege de betreurenswaardige incidenten die soms een fatale afloop hadden, achtte de minister grootschalige beleidsmaatregelen nodig. De deelnemende organisaties pleiten echter voor een genuanceerde visie ter bescherming van de vele duizenden goedwillende hondeliefhebbers, die op een positieve wijze dagelijks genieten van hun hond. Deze zouden de dupe kunnen worden van de groep die ofwel haar maatschappelijke verantwoordelijkheid niet beseft, ofwel willens en wetens een onaangepast gedrag nastreeft. Deze maatschappelijke verantwoordelijkheid vindt zijn weerslag in het Wetboek van Strafrecht (toebrengen van lichamelijk letsel) en in de Algemene Plaatselijke Verordening in veel gemeenten (bijv. art. 2.4.19 van de model-APV). Dit biedt naar de mening van het platform voldoende aanknopingspunten voor het rechtssysteem om de individuele eigenaar, die zijn verantwoordelijkheid niet neemt, daar op aan te spreken.

Honden zijn onlosmakelijk verbonden met onze maatschappij. Overal waar mensen en honden elkaar ontmoeten zijn incidenten mogelijk. Het aantal betrokken burgers is derhalve zeer groot. Het scala Nederlandse burgers varieert van fokkers, via hondeneigenaren tot burgers die slechts in de openbare ruimte met honden te maken krijgen. Het scala honden varieert van sport- en fokhonden in de strikt georganiseerde kynologie, tot huishonden met een minder uitgesproken functie en opleiding. In een preventiebeleid ter voorkoming van bijtincidenten acht het platform educatie ter beïnvloeding van het gedrag van mens en hond, de meest adequate zelfregulerende oplossing. Het platform is bereid een bijdrage te leveren aan de educatie van de bovengenoemde doelgroepen.

In dit spectrum is een gedifferentieerd pakket aan maatregelen nodig die de doelstellingen van preventief beleid kunnen realiseren. De organisaties onderkennen echter dat nog veel kennis ontbreekt zowel ten aanzien van de frequentie van ongewenst gedrag als ten aanzien van de aard, oorzaken van en aanleiding tot dit gedrag. Volgens het platform zijn feitenonderzoek en monitoring derhalve sleutelbegrippen in een aanpak die op termijn succesvol kan blijken.

In de opvatting van de betrokken organisaties, is de conclusie dat gestart dient te worden met een operationele structuur die geleidelijk invulling moet krijgen aan de hand van resultaten van gericht onderzoek. De overheid dient hiervoor de kaders te regelen en de middelen te verstrekken die de organisaties uitwerken in hun beleid en waarmee operaties hetzij als pilootprojecten, hetzij in een structurele bedding kunnen worden uitgevoerd.

Voor de betrokken organisaties is de doelstelling, om op dit gebied een langdurige samenwerking te creëren, een noodzakelijke voorwaarde.

2 PROBLEEMDEFINITIE

Bijtgedrag van honden is slechts één aspect van maatschappelijk ongewenst gedrag van honden in Nederland. De probleemdefinitie is derhalve een zeer gecompliceerde vraagstelling. Allerhande oorzaken kunnen voor een hond aanleiding zijn zich agressief te gedragen dan wel te bijten. Voor de aanpak van een preventiebeleid inzake agressief gedrag van honden in de samenleving wordt er door het platform vanuit gegaan dat het hierbij in grote lijnen om de volgende oorzakelijke aspecten gaat.

Een hond neigt sterker tot agressief gedrag (mogelijk leidend tot een incident) naarmate:

(1) **de erfelijke aanleg van de hond ongunstiger is**

De erfelijke waarschijnlijkheid wordt bepaald op het moment van conceptie. De fokker is de verantwoordelijke voor de keuze voor een bepaalde oudercombinatie en vormt daarmee de doelgroep voor de preventie van ongunstige erfelijke predisposities (erfelijke aanleg).

(2) **de leerprocessen die de hond onderging minder adequaat zijn**

Het leren van de hond is in feite het conditioneren van gedragsresponsen op allerlei situaties. Adequate leerprocessen bereiden de hond voor op het vertonen van gewenst gedrag onder de meest 'gewone en te verwachten' omstandigheden. Fokkers en de eigenaren zijn verantwoordelijk voor de leerprocessen die de hond doormaakt, en daarmee doelgroep.

(3) **de omstandigheden exceptioneler zijn**

Naast erfelijke aanleg en doorgemaakte leerprocessen kunnen 'exceptionele' situaties zodanig zijn dat de hond geen andere uitweg ziet dan agressie. Een situatie is exceptioneel als de hond hierop niet is voorbereid door middel van zijn leerprocessen. Deze exceptionele omstandigheden kunnen door iedereen worden veroorzaakt. De doelgroep bestaat daarmee in principe uit de gehele Nederlandse bevolking waarbij speciale aandacht noodzakelijk is voor kinderen, aangezien zij extra kwetsbaar zijn.

Op het niveau van een specifiek incident moeten we ons realiseren dat alle bovengenoemde factoren gezamenlijk een belangrijke rol kunnen spelen. Elke betrokken hond heeft een unieke combinatie van deze drie factoren, die klaarblijkelijk tot het incident hebben geleid. Zou een agressief gepredisponerde hond een dermate goede training kunnen ontvangen dat een bijtincident ook in de meest extreme situatie onwaarschijnlijk wordt? Zou een hond zonder aanleg in geval van niet optimale leerprocessen toch incidenten kunnen veroorzaken? Kan de situatie waarin een hond terechtkomt, dermate bedreigend worden dat een niet agressief gepredisponerde hond met goede leerprocessen, toch bijt? Naar alle waarschijnlijkheid moeten deze vragen alle positief beantwoord worden. Welke situatie komt echter het meest voor?

Het platform zoekt naar de meest efficiënte maatregelen om een numerieke vermindering van het aantal incidenten te bereiken. Idealiter is het inzicht voorhanden welke van de oorzakelijke factoren de zwakste schakel vormt. Bestrijding zou zich allereerst op deze zwakste schakel kunnen richten. In een later stadium zal de impact van andere factoren (relatief) toenemen. Indien maatschappelijk (nog steeds) noodzakelijk, kan een maatregel zich dan op deze factoren richten.

Op het niveau van incidenten in het algemeen is het derhalve van belang om inzicht te hebben welke van de drie bovengenoemde factoren voor de gehele Nederlandse hondenpopulatie de meeste invloed heeft (de zwakste schakel). Bij gebrek aan onderzoek en registratie zal vooralsnog het antwoord op deze vraag niet gegeven kunnen worden. Een bepaalde factor zou weliswaar van weinig invloed op de hond in het algemeen kunnen zijn, maar zou voor specifieke groepen wel grote gevolgen kunnen hebben. Door het ontbreken

van deze kennis is een groepsspecifieke aanpak echter vooralsnog prematuur en vatbaar voor kritiek.

Een maatregel zal het meest effectief zijn indien **de noodzaak bestaat**¹ en de maatregel betrekking heeft op **factoren die aantoonbaar van substantieel belang zijn**.

3 SPEERPUNTEN

Binnen de deelnemende organisaties zijn, vanuit verschillende invalshoeken, op het gebied van agressie vooral veel praktijkervaringen beschikbaar. Vanuit de wetenschappelijke ethologische literatuur zijn wel inzichten in oorzakelijke relaties voorhanden, maar helaas zijn er nog weinig epidemiologische gegevens beschikbaar die een indicatie opleveren t.a.v. de frequentie van voorkomen van elk van deze ervaringen en relaties. Het platform acht derhalve onderzoek op de middellange- en lange termijn noodzakelijk om meer inzicht te krijgen in de manier waarop de educatie van de doelgroepen verbeterd kan worden.

Het platform ziet de onderstaande speerpunten als minimaal noodzakelijke aandachtsgebieden voor een structureel gedragsbeleid.

- (1) **voorlichting** ter verbetering van de leerprocessen van de hond, en verminderen van de kans op 'extreme' omstandigheden, via educatie van de verschillende doelgroepen.
- (2) **onderzoek** ter verbetering van inzicht in causale factoren en mate van voorkomen.
- (3) **fokbeleid** ter eliminatie van erfelijke aanleg.

Daarnaast zijn er twee belangrijke **randvoorwaarden** waaraan moet worden voldaan om de bovenstaande speerpunten te kunnen verwezenlijken.

Ieder speerpunt wordt toegelicht in vijf aspecten, te weten:

1. overwegingen;
2. doel;
3. uitvoering;
4. uitvoerder;
5. termijn.

3.1 VOORLICHTING

Voorlichting ter bestrijding van agressie door honden is met name inzetbaar in de bestrijding van oorzaken die niet of zeer moeilijk door regelgeving kunnen worden afgedekt. In hoofdstuk 2 wordt een overzicht van deze factoren gegeven, waarbij de genetische factor (i.e. fokbeleid) uitgebreid besproken wordt in hoofdstuk 3.2.

Voorlichting zal zich daarom vooral moeten richten op optimalisatie van leerprocessen bij de hond en het vermijden van extreme situaties. Kinderen nemen hierbij een aparte plaats in en zullen derhalve als aparte voorlichtingsgroep aan bod komen. In volgorde zullen leerprocessen, voorkómen van extreme situaties, voorlichting aan kinderen en andere voorlichtingsmethoden besproken worden volgens het stramien Overwegingen, Doel(groep), Uitvoering, Uitvoerder en Termijn.

¹ Deze noodzaak moet uit waarneming, de zogenaamde 'nulmeting' blijken, zodat het effect door vergelijking met deze nulmeting kan worden bepaald.

3.1.1 Leerprocessen

3.1.1.1 Overwegingen Leerprocessen

Hoewel de hond in principe zijn gehele leven in staat is leerervaringen op te doen, is met name de eerste fase van zijn leven, 'de socialisatie', de meest invloedrijke. In het leven van de hond zijn de eerste weken/maanden essentieel voor de verdere ontwikkeling. In deze periode leert de pup niet alleen "wie en wat" hij is (de inprenting), maar ook hoe de wereld eruit ziet en hoe hij zich hoort te gedragen om zich in die wereld staande te houden (de socialisatie). Dat betekent dat alles wat hij in deze periode als positief of negatief ervaart, een onuitwisbare indruk achterlaat. Krijgt een pup in deze periode de verkeerde indrukken, dan kan hij niet-gewenst gedrag ontwikkelen, hetgeen een hond kan opleveren met angstgedrag en mogelijk een lage bijdrempel.

De fokker en later de eigenaar geven invulling aan de leerprocessen in deze fase. Een fokker (zowel de gelegenhedsfokker als de professionele) die verantwoordelijk met zijn nesten omgaat, zal er dus voor zorgen dat het de pups ook in het socialisatieproces aan niets ontbreekt; zij dienen een veelheid aan verschillende indrukken op te doen en die zonder angst te leren accepteren. Dit vergt een behoorlijke inspanning van de fokker omdat in wezen elke pup individueel moet worden begeleid.

Om die reden acht het platform bij een extreem grootschalige fok van honden het risico van gebrekkige socialisatie onaanvaardbaar groot. Fokkers die op deze wijze bezig zijn, zouden op enigerlei wijze overtuigend moeten aantonen dat de pups ook uit het oogpunt van socialisatie niets tekort komen. Het verbaast het platform dat in het HKB wel allerhande eisen t.a.v. de inrichting van de verblijven, vakbekwaamheid van de beheerder e.d. gesteld worden, maar dat de zeer belangrijke socialisatie niet aan enige regelgeving wordt onderworpen. En dat terwijl het maatschappelijk functioneren van het 'product' veel meer afhankelijk is van zijn socialisatie dan van zijn ligmatje. Voorlichting over optimale socialisatie zal zich dan ook allereerst op fokkers moeten richten.

3.1.1.2 Doel en doelgroepen leerprocessen

Het platform bepleit een verbetering van de leerprocessen bij de hond, zowel gedurende de socialisatiefase bij de fokker, als gedurende het verdere hondenleven bij de eigenaar. De doelgroepen zijn daarmee zowel de fokkers als de eigenaren van honden.

3.1.1.3 Uitvoering en uitvoerders

Voorlichting socialisatieadviezen aan fokkers

De voorlichting richting hondenfokkerij kan via dezelfde tweedeling verlopen als die welke gebruikt zal worden in paragraaf 3.3 Fokbeleid voor de fokbeleidsmaatregelen, te weten rashonden en niet-rashonden.

Bij de rashonden wordt via bestaande kanalen in de kynologie, RvB, rasvereniging (RV), de pup- en rasvoorlichting van RV al relatief veel tot stand gebracht in de voorlichtings sfeer, ongeacht het ras of type. Verbeteringen in de voorlichting zijn door de RvB redelijk eenvoudig door te voeren. Naast de RvB doen ook de rasverenigingen veel aan voorlichting naar hun leden. Ook kunnen themabijeenkomsten en symposia een belangrijke bijdrage leveren (bijv. het jaarlijkse fokkerscongres).

De voorlichting met betrekking tot de niet-rashonden, met name van de niet-bedrijfsmatige fokkers (particulieren), zou kunnen plaatsvinden door bijvoorbeeld folderverspreiding via dierenarts en dierenspecialzaak. Naar verwachting zal de grote meerderheid van deze fokkers contact zoeken met een dierenarts in verband met de op handen zijnde bevalling van een drachtige teef, terwijl in de praktijk in dergelijke situaties ook vaak advies wordt gevraagd in de dierenspecialzaak.

Voor de uitvoering van fokbeleid voor niet-rashonden, en dan vooral de bedrijfsmatige, zal in overleg met de sector een verantwoordelijke organisatie bij de uitvoering van het beleid betrokken moeten worden. Ook zouden dierenartsen hier een rol kunnen vervullen.

Voorlichting opvoedingsadviezen aan eigenaren

Eigenaren vormen de tweede belangrijke groep, die bepalend is voor de leerprocessen en socialisatie van de hond. Meer nog dan bij fokkers is er een zeer grote diversiteit in deze doelgroep. Het platform stelt zich voor deze doelgroep via verschillende professionele kanalen te bereiken. Het platform acht omwille van de voortdurende toestroom van 'nieuwe eigenaren' tot de doelgroep, een min of meer permanente voorlichting noodzakelijk, alsmede een stimuleringsbeleid voor het volgen van gehoorzaamheids cursussen en in een later stadium gedragstesten.

Vroeger of later zal de overgrote meerderheid van eigenaren in contact komen met één van de groepen die als voorlichtingskanaal kunnen dienen: bijvoorbeeld dierenartsen, trimsalons, dierspecialisten, kynologen clubs, hondenscholen, rasverenigingen, dierenpensions- en asielen, opleidingscentra e.d.

Ook kan gedacht worden aan bijsluiters bij bijvoorbeeld hondenvoeding, of roadshows bij grote publieksevenementen. Uiteraard kunnen de media een belangrijke rol vervullen: dag- en weekbladen, dierenbladen, gezinsbladen en radio/televisie (actualiteitenprogramma's, dierenprogramma's, specials, SIRE, Postbus 51).

Voorlichting aan eigenaren wordt door een aantal van deze bovenstaande organisaties al gegeven. Deze voorlichting zou echter kunnen worden uitgebreid en meer worden gestructureerd.

Een **stimuleringsbeleid voor deelname aan gehoorzaamheids cursussen** moet door het platform verder worden uitgewerkt. Al eerder is aangegeven dat het platform een belangrijke factor ziet in een goede positieve training van mens en hond in de omgang met elkaar. Hierdoor zullen de leerprocessen van de hond gunstig beïnvloed worden, terwijl de kans op het ontstaan van extreme omstandigheden door menselijk toedoen, kleiner wordt. Naar de ervaring van organisaties in het platform hebben deze cursussen een bredere impact dan alleen het voorkomen van agressief gedrag bij honden: zij verbeteren gedrag in het algemeen. Een Engelse campagne voor 'Good Citizenship' is zeer succesvol gebleken. Certificering met een diploma voor 'Good Citizenship' bleek een uitstekend middel om de deelname aan deze trainingen te stimuleren.

De overheid kan hieraan een bijdrage leveren door algemene voorlichtingscampagnes. De brede invalshoek van de cursussen, zo leert de ervaring, leidt tot een goede verstandhouding tussen mens en hond en gegeven het feit dat incidenten voor een belangrijk deel in de directe omgeving van de eigenaar en zijn gezin plaatsvinden, acht het platform deze methode uiterst relevant.

In Nederland worden vele goede gehoorzaamheids cursussen gegeven. Het is echter niet op voorhand mogelijk om de kwaliteit van een cursus te garanderen. Het platform is voorstander van een **erkenning- en/of certificeringsregeling** van cursussen. De kwaliteit van het onderwijs moet in deze bepalend zijn. Het platform zou een voortrekkersrol kunnen spelen in de vaststelling van de minimale normering. Mogelijkheden zijn:

- een erkenningregeling voor gehoorzaamheids cursussen in het leven roepen, om de eigenaren voldoende kwaliteit te kunnen garanderen. Bijkomende voordelen zijn dat er éénduidige criteria worden aangelegd die ook goed herkenbaar zijn voor verschillende instanties, zoals gemeenten, politie, verzekeringsmaatschappijen etc.
- een certificaat als het 'Good Citizenship' zou door middel van bijvoorbeeld een koppeling aan de hondenbelasting gestimuleerd kunnen worden. Mits (1) de hond afdoende geïdentificeerd is en (2) het diploma van de cursus erkend is.

Op termijn zou gedacht kunnen worden aan het **stimuleren van deelname aan gedragstesten** (bijvoorbeeld de MAG-test) door hondeneigenaren. Ook dit werkt naar het

oordeel van het platform voor een belangrijk deel op indirecte wijze mee aan een preventiebeleid tegen agressie. Voor alle duidelijkheid: bedoeld wordt op de vrijwillige testen en niet op de min of meer verplichte agressietesten voor de RAD-rassen. De RvB is doende een infrastructuur te scheppen. Om hieraan vorm te geven zou een stimuleringsbeleid opgezet kunnen worden vergelijkbaar met de bonus/malusregeling van een verzekering voor motorvoertuigen. Zo zou bijvoorbeeld een eigenaar, die zijn hond vrijwillig heeft laten testen, bij een positieve uitslag van de test minder premie hoeven te betalen. De uitwerking kan pas op termijn gestalte krijgen op een moment dat het preventiesysteem een zekere vaste vorm heeft gekregen.

Een gedragstest attendeert een eigenaar meer dan in het verleden mogelijk was op de potentiële risico's. Bovendien verbetert een dergelijke test het inzicht in populatie specifieke gedragskenmerken, en daarmee de selectie tegen mogelijk aanwezige erfelijke aanleg. Hoewel in de eerste plaats gedacht wordt aan rashonden in verband met de bereikbaarheid van de eigenaren, zouden eigenaren van niet-rashonden **niet** van dergelijke testen uitgesloten moeten worden.

3.1.1.4 Termijnen voorlichting leerprocessen

Termijnen voor realisatie van de voorlichting aan fokkers over socialisatie, en aan eigenaren over opvoeding zijn nog niet bepaald en/of afgesproken met de betrokken organisaties.

3.1.2 Voorkómen van extreme situaties

3.3.2.A Overwegingen

Zoals eerder genoemd zijn de omstandigheden, de prikkels die gezamenlijk op een hond inwerken, mede verantwoordelijk voor de kans dat een bijtincident ontstaat. In principe kan iedereen van de gehele Nederlandse bevolking bij tijd en wijle deel uitmaken van deze groep. Zodra de openbare ruimte betreden wordt, is het denkbaar dat mens en hond enige vorm van interactie aangaan. Nog meer dan bij de eigenaren is deze groep divers, variërend van andere eigenaren, tot hondenhaters, van oud tot jong. Ongewild kan eenieder voor een hond een dermate grote bedreiging vormen, dat agressie het gevolg is. Het platform acht educatie van deze groep dan ook de enige oplossing.

3.1.2.1 Doel en doelgroepen

Educatie is moeilijk te richten op de gehele Nederlandse bevolking. Het verdient daarom aanbeveling om voorlichting af te stemmen op deelgroepen die een risico (mensen te) zijn voor een agressieve benadering door honden. Te denken valt aan joggers, fietsers, postbodes, krantenbezorgers, mensen die bang zijn voor honden, en kinderen (zie daarvoor par. 3.1.3 Kinderen 3.1.3 Kinderen).

Naast gerichte acties voor deze verschillende doelgroepen, zou kunnen worden geprobeerd om d.m.v. algemene publiciteitscampagnes mensen voor te lichten over omgang met zowel eigen als vreemde honden. Enige periodieke regelmaat is hierbij noodzakelijk. Samenwerking met het bedrijfsleven kan de effectiviteit vergroten en wellicht een bijdrage leveren aan de financiering van deze campagnes. Meer nog dan voor de specifieke doelgroepen fokkers en eigenaren, geldt dat de aanpak voor het bereiken van het algehele publiek een professionele aanpak vergt. Voor de opzet van voorlichting en met name publiciteitscampagnes moeten draaiboeken worden opgesteld en professionele ontwerpers worden ingeschakeld. Fondsenwerving voor de financiering van het voorlichtingsbeleid kan mogelijk langs deze lijn ook gestalte krijgen.

3.1.2.2 Uitvoering en uitvoerders

Middelen die kunnen worden ingezet zijn: Postbus 51 spots, folders bij bibliotheken, thema-tv en radioprogramma's, hobbyverenigingen, evenementen, tijdschriften, kranten etc, e.e.a. afhankelijk van de doelgroep.

Afspraken hierover zijn vooralsnog niet gemaakt, noch is een uitvoerende organisatie aangewezen.

3.1.2.3 Termijn

Hierover zullen op korte termijn ook afspraken moeten worden gemaakt.

3.1.3 Kinderen

3.1.3.1 Overwegingen

Met name kinderen blijken, o.a. uit het rapport van Consument en Veiligheid, een grotere kans te hebben slachtoffer te worden van een hondenbeet. Als een kind gebeten wordt, is vervolgens de schade relatief groter. Medische behandeling is dan ook regelmatig noodzakelijk. Gezien de kwetsbaarheid van kinderen is toegespitste educatie voor deze groep van essentieel belang. Met name de optie om via voorlichting op scholen kinderen uitgebreid voor te lichten over de omgang met honden, wordt positief beoordeeld. Deze richt zich op de meest kwetsbare groep en vergroot structureel de kennis van de volwassenen van de toekomst.

3.1.3.2 Doel en doelgroep

Hoewel kinderen deel uitmaken van alle voorgaand genoemde doelgroepen, ziet het platform deze groep toch als voorlichtingsdoelgroep op zich. Ook al ligt de oorzaak van een bijtincident vaak niet direct bij het kind, dan nog is het, ter vermindering van het aantal bijtincidenten waarbij kinderen gewond raken, alsmede ter vermindering van de ernst van deze bijtincidenten, belangrijk dat kinderen worden voorgelicht over de omgang met eigen honden en de omgang met honden op straat.

3.1.3.3 Uitvoering en uitvoerder

Als voorlichtingsmiddelen naar kinderen wordt vooral gedacht aan voorlichting op scholen en aan folderverspreiding. Voorlichting op scholen wordt op dit moment verzorgd door de Stichting Oscar en Rufus. Evaluatie en schaalvergroting van dit zeer belangrijke project zouden bestudeerd moeten worden.

Een folder over Kind en Hond is inmiddels in omloop gebracht door de Hondenbescherming. De folder wordt verspreid via het Oscar en Rufusproject, maar ook via de Puppyfelicitatiedoos, asielen, hondenscholen etc. Ook Dibevo verspreidt de folder via dieren-speciaalzaken en pensions.

Uitbreiding van kindgerichte activiteiten in de vorm van specifieke acties valt zeker aan te bevelen. Hierbij is mogelijk ook een rol weggelegd voor het ministerie van OCW.

3.1.3.4 Termijn

De genoemde projecten zijn reeds lopende en zouden eventueel kunnen worden uitgebreid.

3.1.4 Restgroep

3.1.4.1 Overwegingen

Ondanks alle plannen zullen er altijd mensen zijn die specifieke problemen hebben of die buiten de doelgroep vallen en daardoor niet bereikt worden door een uitgevoerde campagne. Deze mensen zullen op individuele basis een adviesorgaan moeten kunnen benaderen. Een helpdesk is hiervoor het aangewezen middel.

3.1.4.2 Doel en doelgroep

Doelgroep is in feite de gehele Nederlandse bevolking met vragen over hondengedrag.

3.1.4.3 Uitvoering en uitvoerder

De Dierenbescherming heeft vergevorderde plannen voor een helpdesk, die een onderdeel zal gaan vormen van de algehele voorlichting over omgang met gezelschapsdieren. Het doel van de helpdesk is het passief en actief informeren van alle personen die om advies vragen. Als doelgroep is gedefinieerd het brede publiek met betrekking tot het verantwoord omgaan met gezelschapsdieren c.q. honden.

De helpdesk heeft in het kader van de onderhavige problematiek als primaire functie het voorkómen van bijtincidenten door middel van het verschaffen van voorlichting aan het algemene publiek. Zo zullen vragenstellers bijvoorbeeld willen weten hoe zij zich moeten gedragen tegenover agressieve honden op straat, of hoe zij kunnen voorkomen dat hun kind door de eigen hond wordt gebeten. Daarnaast zal de helpdesk wijzen op het verantwoord houden van honden in algemene zin. De helpdesk heeft derhalve vooral een voorlichtende functie en kan zo nodig doorverwijzen naar gehoorzaamheids cursussen, gedragstherapeuten of het meldpunt bijtincidenten.

Het is de bedoeling dat na enige tijd de meest gestelde vragen worden geïnventariseerd. Op basis van deze inzichten kunnen de meer algemene publiekscampagnes worden bijgesteld, om accuraat op vragen bij het Nederlandse publiek in te spelen. In dit kader zal de helpdesk weliswaar los staan van het meldpunt bijtincidenten, maar de verkregen gegevens zullen wel onderling gewogen worden.

Behalve de Dierenbescherming hebben ook andere organisaties (zoals Stichting voor Gezelschapsdieren, Raad van Beheer, Dibevo, enz.), elk vanuit een eigen invalshoek, één of andere vorm van helpdesk operationeel of in voorbereiding. Uiteindelijk zal moeten worden gestreefd naar samenwerking en uitwisseling tussen deze helpdesks, opdat een zo goed mogelijk totaalbeeld van de gestelde vragen ontstaat en ook de gegeven voorlichting uniform kan zijn.

3.1.4.4 Termijn

Het is de bedoeling dat de helpdesk van de Dierenbescherming begin 2000 operationeel wordt.

3.2 ONDERZOEK

3.2.1 Overwegingen bij onderzoek

Het platform acht het noodzakelijk om volledig inzicht te krijgen in de omvang en de aard van het probleem 'hondenbeten'. Weliswaar zijn er gegevens bekend omtrent aard en oorzaak van veel bijtgevallen, maar deze gegevens zijn verre van volledig en vaak statistisch niet significant. Voor de korte termijn kan op basis van deze gegevens wel een aantal acties (met name op het gebied van voorlichting) gestart worden, voor de langere termijn is een beter inzicht nodig. De gegevens die resulteren uit de voorgenomen metingen zijn benodigd om te zien welke maatregelen het beste kunnen worden ingezet om hondenbeten te voorkomen. Hierbij wordt vooral gedoeld op specifieke campagnes en maatregelen die pas in tweede instantie ingezet kunnen worden (in afwachting van resultaten) en niet op een algemene maatregel die op korte termijn kan worden ingezet.

3.2.2 Doelstelling van onderzoek

De belangrijkste doelstelling van onderzoek binnen het preventiebeleid is feitenonderzoek door middel van monitoring:

- (1) het identificeren van de 'zwakste schakels'. Wat zijn de meest invloedrijke ontstaansfactoren? Welke 'fouten' door wie gemaakt geven het meest aanleiding tot incidenten? Met als doel die campagnes te ontwerpen die het grootst mogelijk effect sorteren.

- (2) het identificeren van de grootste knelpunten, d.m.v. incidentiometingen. In welke groepen worden relatief de meeste incidenten waargenomen? Incidentiometingen zijn noodzakelijk om:
 - de uitgangspositie te definiëren (nulmeting);
 - de omvang van het probleem bijtincidenten een gerechte plaats te geven ten opzichte van andere problemen;
 - de onderlinge verschillen in incidentie tussen 'groepen' te evalueren.
- (3) het beschikbaar maken van de uit dit onderzoek vergaarde gegevens voor specifieke maatregelen. Deze gegevens
 - kunnen 'bronnen van problemen' blootleggen die door toepassing van bestaande wet- en regelgeving bestreden zouden kunnen worden;
 - kunnen gebruikt worden voor populatiespecifiek advies als middel in de bestrijding van erfelijke aanleg.

3.2.3 Uitvoering

Het platform voorziet twee meldpunten om in deze doelstelling te voorzien:

- (1) Meldpunt voor bijtincidenten
Dit meldpunt levert een gegevensverzameling voor onderzoek naar de aard en achtergrond van bijtincidenten, ter sturing van beleid.
- (2) Meldpunt voor gedragsproblemen en ziektegevallen
Dit meldpunt levert een gegevensverzameling om ethologische en medische knelpunten in verschillende populaties op te sporen.

Om bepaalde ontwikkelingen op basis van de verzamelde gegevens goed te kunnen volgen is een betrouwbare identificatie essentieel (zie hoofdstuk. 4 Randvoorwaarden 4 Randvoorwaarden).

Ad 1 Meldpunt bijtincidenten

Het meldpunt bijtincidenten richt zich met name op het verzamelen van gegevens over omstandigheden voorafgaand en tijdens een incident. Deze gegevens zijn vooral geschikt om te achterhalen welke factoren bijtgedrag induceerden, en dientengevolge welke aanpak de meest zinvolle zal zijn, maar is minder geschikt voor de incidentiebepaling.

Het meldpunt staat principieel open voor het gehele Nederlandse publiek, waarbij een 24-uurs bereikbaarheid wordt overwogen. De bekendheid van dit meldpunt zal dus onderdeel worden van de voorlichtingscampagne voortvloeiend uit deze nota. Melders zullen een lijst met vragen beantwoorden die gericht zijn op de omstandigheden waarin gebeten werd (reden tot bijten). De mensen die zich melden, zullen worden ingedeeld in drie categorieën, (1) slachtoffer, (2) eigenaar, of (3) getuige. Deze categorie bepaalt vervolgens welke van de standaardvragenlijsten over de telefoon doorgenomen zal worden met de melder.

Indien mogelijk zullen gegevens over de betrokken hond geregistreerd worden. Waar mogelijk zullen de ontbrekende gegevens aangevuld worden via één van de andere categorieën betrokkenen.

In de aanloopfase zullen de verzamelde gegevens geëvalueerd worden, en indien nodig bijgesteld. Na enige tijd zal de gegevensverzameling een stabiel en onveranderlijk karakter krijgen, om haar relevantie als referentiekader te behouden.

Naast slachtoffers en eigenaren zullen in de categorie getuigen specifieke bevolkingsgroepen gestimuleerd worden om meldingen aan te dragen. Gedacht wordt aan ziekenhuizen (EHBO-afdelingen), huisartsen en politie. Omdat o.a. de privacy wetgeving directe melding door deze beroepsgroepen verhindert, zal de beroepsgroepen gevraagd worden slachtoffers (bijvoorbeeld via een folder) te stimuleren opgave te doen.

Voor de volledigheid wordt nog vermeld dat de Stichting Consument en Veiligheid een vervolgonderzoek uitvoert, waarbij de huisartsen worden benaderd. Het meldpunt kan een logische aanvulling op dit onderzoek zijn.

Ad 2 Meldpunt voor Gedragsproblemen en Ziektegevallen: 'Het Veterinair Meldpunt'

Het Meldpunt voor Gedragsproblemen en Ziektegevallen² ('het Veterinair Meldpunt') richt zich, zoals uit de naam blijkt, op een groter scala van problemen dan de in deze nota centraal staande bijtincidenten. In het algemeen opereren dierenartsen als het ware in de frontlinie waar het gedrag en ziekten van gezelschapsdieren betreft. Daarom is het onderzoekstechnisch een goede optie deze relatief kleine (± 3000) en éénduidig opgeleide beroepsgroep te betrekken bij het in kaart brengen van agressie.

Nadere studie is noodzakelijk om na te gaan in hoeverre de gegevens gebruikt zullen mogen worden om blootgelegde knelpunten in de praktijk te helpen bestrijden. Hiervoor zullen de juridische consequenties t.a.v. de 'privacy wetgeving' nader bestudeerd moeten worden. De intentie van het platform is éénstemmig: indien gebruik van de gegevens is toegestaan, dan moeten deze ook actief benut kunnen worden. Bijvoorbeeld in de bestrijding van bepaalde vormen van erfelijke aanleg.

De bekendheid van dit meldpunt zal geen onderdeel worden van de algemene voorlichtings-campagne, omdat dit meldpunt slechts open staat voor Nederlandse dierenartsen.

3.2.4 Uitvoerders

- (1) Het meldpunt voor bijtincidenten wordt gesitueerd bij de Bond tot Bescherming van Honden (BBH).
- (2) De standplaats van het meldpunt van het Veterinair Meldpunt is nog niet bekend. Dit is afhankelijk van de organisaties die (naast de KNMvD) zullen participeren in dit project. Naar verwachting zullen dit onder andere de Faculteit Diergeneeskunde en verscheidene andere ethologische en medische instituten zijn. Ook zijn gesprekken gaande met de Raad van Beheer om deze bij de ontwikkeling te betrekken.

3.2.5 Termijn

De BBH verwacht najaar '99 het meldpunt bijtincidenten operationeel te hebben. Het ligt in de rede dat de eerste uitslagen met betrekking tot factoren die invloed hebben, twee jaar na het operationeel worden beschikbaar kunnen zijn.

In het kader van het VM wordt ernaar gestreefd om eind '99 definitieve plannen te publiceren. Indien het totale initiatief doorgang vindt, zal eveneens na twee jaar het eerste jaaroverzicht gegenereerd kunnen worden.

Daarna zullen beide meldpunten jaarlijks overzichten kunnen publiceren.

² Met de toekenning van een startsubsidie door LNV voor 'Het Veterinair Meldpunt' (VM) zal het meldpunt voor medische knelpunten verder ontwikkeld kunnen worden. Het initiatief behelst een permanente, wetenschappelijk opererende meetkamer die in haar taakstelling gestuurd wordt door de deelnemende organisaties. Melding zal gedaan worden door de leden van de KNMvD (dierenartsen) via een volledig geautomatiseerd systeem dat is ingericht op identificatie van individuele honden en hun gedrags- dan wel medische afwijkingen. Na combinatie met gegevens uit de identificatieregisters kan de meldkamer 'groepsspecifieke' overzichten genereren en specifieke knelpunten blootleggen.

3.3 FOKBELEID

3.3.1 Overwegingen bij fokbeleid

Fokbeleid richt zich op de verantwoordelijkheid van de persoon (de fokker), die (bewust of onbewust) bepaalt dat juist die combinatie van ouderdieren nageslacht zal leveren. Maatregelen in fokbeleid richten zich dus alleen op normen en waarden t.a.v. de erfelijke aanleg van mogelijk nageslacht. (Andere verantwoordelijkheden van een fokker zoals bijvoorbeeld socialisatie, opvoeding e.d. vallen in strikte zin niet onder fokbeleid, maar onder de zoötechnische aspecten van fokkerij (zie par. 3.1 Voorlichting 3.1 Voorlichting).

Het ministerie van LNV is, gezien de maatregelen t.a.v. de RAD-rassen, kennelijk van mening dat erfelijke factoren een grote rol spelen. Een rasdefinitie is immers een genetische definitie. Aan alle honden binnen een ras wordt een gelijke erfelijke aanleg toegeschreven. Het platform acht deze zwart-wit visie prematuur en geen recht doend aan het enorme scala aan grijstinten binnen en tussen populaties. Recent onderzoek van de Faculteit Diergeneeskunde heeft aangetoond dat de genetische diversiteit tussen Nederlandse populaties³ aanzienlijk varieert en dat er voor allerhande kenmerken aanzienlijke verschillen bestaan binnen de populaties. Naar de mening van het platform zou de bestaande variatie in de erfelijke aanleg binnen elk van de populaties benut dienen te worden om ongewenste vormen van die aanleg te bestrijden.

Volgens het platform wordt idealiter niet uitsluitend naar *rassen* gekeken, maar worden allereerst alle groepen erfelijk gepredisponerde honden (subpopulaties binnen elk van de populaties) geïdentificeerd. Vervolgens kan dan zonodig de reproductie van honden binnen een risicogroep worden gereguleerd. Dit is mogelijk, maar vereist een verbeterd inzicht in globale groepsverdelingen. De ontwikkeling van een monitoring systeem (zie paragraaf 3.2 Onderzoek 3.2 Onderzoek) is hiervoor noodzakelijk.

Elk van de rashondenpopulaties en elk van de niet-rashondenpopulaties zou een ongewenste genetische ontwikkeling kunnen doormaken, waarin (ongewild) de erfelijke aanleg voor afwijkend gedrag algemener wordt. Het platform is van mening dat al deze populaties even belangrijk zijn, ongeacht de gebrekkige infrastructuur en bereikbaarheid van de niet-rashond groepen. Het platform acht het derhalve niet reëel om rashondenfokkerij strikt te reglementeren (via de RvB) terwijl in de niet-rashondenfokkerij in feite onbepaalde vrijheid de norm blijft.

In die gevallen waarin zou blijken dat erfelijkheid in een bepaalde populatie van grote invloed is, zullen maatregelen met toespitst fokbeleid zinvol zijn. Effectief fokbeleid moet plaatsvinden binnen de genetische ruimte die de populatie te bieden heeft. Elke groep heeft eigen karakteristieken t.a.v. de genetische diversiteit en de verspreiding van de te bestrijden kenmerken (w.o. agressie, ziekten). De meest effectieve bestrijding van een kenmerk is in grote mate afhankelijk van de bovengenoemde verdeling. Zo zal de keuze tot bestrijding sterk bepaald worden door de vraag of het kenmerk in slechts één familiegroep voorkomt dan wel wijder verspreid is. Dit betekent dat maatregelen die effectief verondersteld moeten worden in de éne groep, contraproductief kunnen blijken te zijn in de andere groep. Het platform is van mening dat idealiter voor elke populatie een eigen beleid zou moeten worden gevoerd om de gevolgen van ongewenste erfelijke aanleg te verminderen.

Centrale maatregelen zouden voor sommige groepen het paard achter de wagen kunnen binden. Het centrale karakter zou zich dan ook voornamelijk op het centraal verzamelen van de gegevens moeten concentreren (zie par. 0 3.2 Onderzoek.) Deze gegevens zouden

³ Met opzet wordt hier gesproken over 'populaties', omdat elke hond principieel deel uitmaakt van een populatie. De associatie dat een populatie een ras betreft, is op zich waar, echter ook in de 'overige honden' (dat wil zeggen de honden die niet tot één van de erkende rassen behoren) vele populaties aanwezig. In engere zin is een hond een rashond zodra de hond zelf en zijn afstamming geregistreerd zijn in een door de Fédération Cynologique Internationale (FCI) erkend stamboek. In Nederland is slechts de registratie van de RvB erkend door de FCI.

vervolgens centraal geanalyseerd kunnen worden (professionele interpretatie). In deze analyse kunnen de populatiespecifieke kenmerken mede gewogen worden. Individueel fokadvies aan fokkers berust dan uiteindelijk op centraal geregistreerde gegevens, éénduidige methodologie en specifieke populatie kenmerken.

- (1) de rashonden fokkerij bereikbaar via kynologische kanalen, via RvB
- (2) de niet-rashonden fokkerij niet-éénduidig groepsgebonden gestructureerd

Beide groepen moeten derhalve nader gedefinieerd worden. Tevens wordt per groep de kans op ongewilde erfelijke aanleg toegelicht.

Ad 1 Rashondenfokkerij

De centrale functie in de georganiseerde rashondenfokkerij wordt bekleed door De Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland (RvB). Omwille van haar regulerende karakter acht het platform de RvB de spil in het fokbeleid voor rashonden (of de onder de RvB ressorterende W.K. Hirschfeld Stichting). Ook bewuste fokkerij om tot een nieuw ras te komen, dan wel een oud ras te "herstellen" kan via de RvB worden gereguleerd.

Ad 2 Niet-rashondenfokkerij

Het platform heeft er voor gekozen de tweedeling rashond/niet-rashond te baseren op organisatiedefinities. Een hond kan, ook wanneer de beide ouderdieren rashonden zijn, tot de niet-rashonden behoren, omdat de nakomelingen geen deel uitmaken van de formele raspopulatie (i.e. geen stamboom hebben) en de fokker derhalve buiten het bereik van de reglementen van de Raad van Beheer blijft. In de onderstaande drie categorieën komen derhalve ook honden voor die volgens de genetische norm deel zouden moeten uitmaken van de rashonden populatie. Op basis van de bereikbaarheid van 'de producent' deelt het platform deze honden (de zgn. 'look-alikes') in bij de niet-rashonden fokkerij.

2a Accidentele niet-rashonden fokkerij door particulieren (= niet-bedrijfsmatig)

Het bewust of onbewust fokken van honden door particulieren buiten de georganiseerde kynologie (ongelukjes en incidentele nesten) lijkt op dit moment een toevalsproces. Individuele genetische risico's zijn niet uitgesloten, maar deze zullen nooit van substantiële invloed zijn op het geheel. Vanuit de genetische optiek zijn voor deze fokkerij vooralsnog geen speciale maatregelen nodig.

2b Bewuste niet-rashonden fokkerij door particulieren

Een uitzondering op de hiervoor (onder 2a) genoemde groep vormen particulieren die op kleine, niet of nauwelijks bedrijfsmatige schaal, wel degelijk ongewenste kenmerken (agressie, welzijnsbedreigende kenmerken) nastreven. Zeker in het licht van de huidige wettelijke normen (RAD-honden) is het te verwachten dat de fokkerij van niet op RAD-honden gelijkende kruisingen een vlucht zal nemen (bijvoorbeeld de zgn. 'bandogs'). De klaarblijkelijke selectie, gebaseerd op agressie van ouderdieren, veroorzaakt genetische ontwikkelingen waarvan de gevolgen moeilijk te voorspellen zijn. Hoewel daar op dit moment geen concrete problemen lijken te zijn, dient deze vorm van fokkerij nauwlettend gevolgd en mogelijk aan banden gelegd te worden.

2c Bedrijfsmatige fokkerij van niet-rashonden

Ook in deze fokkerij is er een wezenlijk risico van niet-stabiele genetische risico's die brede populaties kunnen treffen. Grote aantallen nakomelingen geproduceerd op basis van kleine aantallen voorouders veroorzaken met zekerheid genetische verschuivingen in de populaties. Daarbij zullen ook agressiekenmerken in wisselende frequentie en in verschillende mate voorkomen. Of dit gunstig of ongunstig uitpakt is op voorhand niet te bepalen. Dus ook hier is nader onderzoek essentieel en ingrijpen wellicht noodzakelijk.

Conclusies bij de overwegingen ten aanzien van fokbeleid:

1. Fokbeleid ter bestrijding van agressie is zowel bij rashonden als bij niet-rashondenpopulaties noodzakelijk.
2. Dit beleid zou rekening moeten houden met voor elke populatie specifieke kenmerken.
3. Populaties van honden kunnen worden ingedeeld in rashonden en niet-rashonden, waarbij de laatste groep kan worden onderverdeeld in accidentele fokkerij, kwaadwillige fokkerij op ongewenste kenmerken en bedrijfsmatige fokkerij.
4. Om populaties accuraat te kunnen definiëren is een (betrouwbare) afstammingsregistratie absoluut noodzakelijk.

3.3.2 Doel fokbeleid

Alvorens daadwerkelijk beleid te kunnen formuleren ten aanzien van de keuze van ouderdieren, moet worden vastgesteld in welke populaties erfelijk ongunstige factoren voorkomen met betrekking tot agressief gedrag (zie par. 3.2 Onderzoek 3.2 Onderzoek).

Na vaststelling van deze erfelijke factoren moet beleid worden ontwikkeld om de meest risicovolle oudercombinaties uit te sluiten van voortplanting.

3.3.3 Uitvoering

Uitvoering van fokbeleid moet om -eerder genoemde- praktische redenen worden onderverdeeld in rashondenfokkerij en niet-rashondenfokkerij. Idealiter zouden beleidsmaatregelen voor de hondenfokkerij in rashondenpopulaties en niet-rashondenpopulaties aan elkaar gelijk moeten zijn. De rashondenwereld kent echter een hoge organisatiegraad met de Raad van Beheer als overkoepelend orgaan. De RvB is bezig met de voorbereiding van dit beleid. Deze beleidsmaatregelen zouden als voorbeeld kunnen dienen voor beleidsmaatregelen met betrekking tot de niet-rashondenfokkerij.

Maatregelen in de rashonden fokkerij

De RvB streeft ernaar eind 1999 een algeheel fokbeleid voor de rashonden gereed te hebben. De ontwikkeling daarvan is reeds geruime tijd aan de gang. De behoefte aan een centraal algeheel fokbeleid binnen de georganiseerde kynologie komt voort uit de wens tot harmonisatie. Een harmonisatie die zal leiden tot een beter gewaarborgd en effectief gezondheids- en welzijnsbeleid naast het behoud van exterieure raskwaliteiten. Voor alle rashonden, ongeacht populatiespecifieke kenmerken, zal de RvB maatregelen treffen die voornamelijk preventief en risicosprekend van aard zijn. Deze beleidsmaatregelen hebben in grote lijnen de steun van de rasverenigingen. Elk van de rasverenigingen (RV) werkt al jaren met rasspecifieke fokvoorschriften binnen het eigen verenigingsverband. Indien blijkt (zie par. 0 3.2 Onderzoek) dat de noodzaak bestaat om in een populatie een curatief fokbeleid te voeren tegen een specifiek kenmerk, dan zal dit beleid per ras (populatie) vorm krijgen door beleidsmaatregelen van de specifieke rasverenigingen.

De RvB attendeert op een bedreigende omstandigheid. Hij denkt dat de mogelijkheid dat een fokker wel deel uitmaakt van de georganiseerde kynologie, maar zich kan onttrekken aan de regelgeving van de rasvereniging, een bedreiging vormt voor de effectiviteit van de bovengenoemde beleidsmaatregelen. Formele erkenning door het ministerie van het(de) kynologisch stamboek(en) wordt daarom een noodzakelijk instrument geacht om dwang uit te oefenen c.q. vlucht in het grijze circuit te voorkomen. Vanwege het stringente fokregiem en de bijbehorende disciplinaire maatregelen in bijvoorbeeld het ras Rottweiler (nu één van de RAD-rassen) onttrekt 50% van de fokkers van dit ras zich aan het centrale fokbeleid.

Maatregelen in de niet-rashonden fokkerij

Deze groep is veel moeilijker bereikbaar, maar het risico van (ongewilde) uitbreiding van overerfbare ongewenste eigenschappen is reëel. De gebrekkige organisatiegraad neemt de problematiek zeker niet weg. Het platform ziet verbetering van het inzicht in de genetische structuur en verdeling van ongewenste kenmerken dan ook als een eerste opgave.

Het platform zou zich specifiek willen richten op de beide eerder gedefinieerde populaties, de bewuste niet-rashonden fokkerij door particulieren (categorie 2b) en de bedrijfsmatige fokkerij van niet-rashonden (categorie 2c). Het betreft dan bijvoorbeeld bewust kwaadwillige particulieren, die fokken op agressie en een vechthondenkarakter, of die bedrijfsmatige fokkerij waarbij de kwantiteit belangrijker is dan de kwaliteit van het product.

Het nieuwe HKB zou de bereikbaarheid van categorie 2c kunnen verbeteren. Nu zijn de bedrijfsmatige fokkers nog vergunninghoudend, maar in de toekomst zullen zij centraal geregistreerd zijn. Wanneer deze registratie naast persoons- en bedrijfsgegevens ook identificatienummers van fokproducten en hun ouders omvat, zijn analytische mogelijkheden voorhanden om, gebaseerd op familiebanden, populatiedefinities te creëren. Dan kunnen de onderzoekstechnieken die in de rashondenfokkerij beschikbaar zijn ook voor deze populaties gebruikt worden. Betrouwbare registratie van ouderschapsgegevens is daarvoor essentieel. Voor rashonden is dit reeds verzekerd bij de RvB, voor categorie 2c acht het platform de opname van deze gegevens absoluut noodzakelijk bij de nog aan te wijzen registratuur. Het platform vindt het vanzelfsprekend dat de registratie onafhankelijk zal zijn van de 'productie'.

Een meer indirecte variant van preventief beleid kan bestaan uit het stellen van bijkomende voorwaarden aan de vestigingsvergunningen voor grote fokkers; ex- en importbeperkingen c.q. -verboden; voorgeschreven verzekeringen en verplichte voorlichting aan kopers (zoals een bijsluiter bij medicijnen).

Blijft natuurlijk over de groep van (illegale) fokkers die volgens het HKB wel vergunningplichtig zijn, maar de regels ontduiken. Deze groep zal wellicht te traceren zijn door een zorgvuldige monitoring bij meldpunt, dierenartsen en helpdesk. Vervolgens kunnen de bestaande inspectiediensten (van Dierenbescherming en Bond tot Bescherming van Honden en de Sophia-Vereeniging) en de politie procedures in gang zetten om deze producent aan zijn HKB-verplichtingen te laten voldoen.

Voor categorie 2b, niet-bedrijfsmatig gefokte niet-rashonden met agressieve kenmerken, kan het huidige concept geen afdoende voorstel doen. De ongestructureerde opbouw en onvoldoende registratie maken het onmogelijk inzicht te krijgen in de relevante erfelijke aanleg. Het platform ziet geen mogelijkheden, gezien de registratieve overlap tussen categorie 2a en 2b, de beide groepen afdoende van elkaar te scheiden. Waar categorie 2a geen direct genetisch ingrijpen vereist, is het tegendeel van toepassing op categorie 2b. Een minimale voorwaarde voor efficiënt fokbeleid in deze categorie zijn betrouwbare ouderschapsgegevens. Daartoe is een betrouwbare afstammingsregistratie een noodzaak. Verhoging van de registratieve eisen voor categorie 2b zal echter ook de eisen voor 2a verhogen. Het platform ziet algehele I&R (zie Bijlage 7.2 Identificatie en Registratie 7.2 Identificatie en Registratie) als enige mogelijkheid om betrouwbare ouderschapsgegevens te verzamelen.

Zeker is dat onder de huidige omstandigheden niet de totale groep van de niet-rashonden in beeld zal komen. De vraag is echter of dit noodzakelijk is, gegeven de doelstelling van het preventiebeleid. Indien het totale plan effectief blijkt, is erfelijke preventie wellicht niet noodzakelijk. Toch heeft het platform moeite met het gegeven dat vooraf reeds beseft wordt dat categorie 2b, wellicht de meest malafide groep, m.b.t. het fokbeleid tegen ongewenste erfelijke aanleg buiten schot zal blijven. *Vermindering van ongewenste situaties zal wellicht niet kunnen worden bewerkstelligd via het aanpakken van erfelijke oorzaken, maar wel door ontmoediging, repressie e.d.*

Efficiënt fokbeleid ter voorkoming van ongewenste erfelijke eigenschappen zou over enige jaren voor alle populatiedefinities beschikbaar kunnen zijn. Een belangrijke voorwaarde is echter wel de beschikbaarheid van voldoende betrouwbare registratieve ouderschapsgegevens voor alle populaties.

3.3.4 Uitvoerder

Voor de uitvoering van fokbeleid met betrekking tot rashonden is de Raad van Beheer de organisatie die deze maatregelen zal moeten realiseren.

Voor de uitvoering van fokbeleid voor niet-rashonden, en dan vooral de bedrijfsmatige, zal in overleg met de sector een verantwoordelijke organisatie bij de uitvoering van het beleid betrokken moeten worden.

3.3.5 Termijn

De Raad van Beheer verwacht eind '99 met definitieve beleidsmaatregelen ter bestrijding van ongunstige erfelijke aanleg te komen ter sturing van de aan de georganiseerde kynologie onderworpen rashondenpopulaties.

4 RANDVOORWAARDEN

4.1 FORMALISERING VAN HET PLATFORM

Om de bereikbaarheid bij alle doelgroepen te vergroten en de informatie-uitwisseling en communicatiestructuur te optimaliseren acht het platform het noodzakelijk dat het huidige platform, dat min of meer ad hoc is samengesteld, een meer permanent karakter krijgt met multidisciplinaire samenstelling.

Dit platform krijgt als primaire opdracht de gekozen koers van het ministerie te implementeren, de voortgang te bewaken en de samenwerking tussen de verschillende groepen te optimaliseren. Tevens vormt het platform het aanspreekpunt voor de overheden en belanghebbende maatschappelijke organisaties voor op te lossen knelpunten en is het de begeleidingscommissie voor onderzoeken dienaangaande.

Het platform stelt jaarprogramma's op en voert ze uit resp. laat ze uitvoeren, evalueert de resultaten en brengt daarover verslag uit.

Het platform dient een formele erkenning van het ministerie te krijgen in de uit te werken regelgeving voor het preventiebeleid. Het platform treedt niet in de verantwoordelijkheden van ieder van de deelnemende partijen, die op zich aanspreekbaar blijven voor specifieke zaken en problemen, die op de onderscheidene gebieden spelen.

Voor de samenstelling van het platform wordt uitgegaan van een kleine groep kernorganisaties die de kar trekken. Hierbij wordt in eerste instantie gedacht aan de huidige participanten, met mogelijk enige aanpassing in overleg met het ministerie en de betrokken organisaties. Daarnaast is een aantal werkrelaties noodzakelijk met andere organisaties om nadere uitwerking te geven aan deelgebieden.

4.2 STAPSGEWIJZE INVOERING VAN ALGHELE IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE (I&R)

4.2.1 Wat is I&R?

In Bijlage 7.2 Identificatie en Registratie 7.2 Identificatie en Registratie is aangegeven wat wordt verstaan onder Identificatie en Registratie. Kort samengevat betekent *identificatie* dat een hond door een unieke code (tatoeage of chip) herkenbaar is, terwijl *registratie* inhoudt dat gegevens betreffende de hond ergens zijn opgeslagen, gekoppeld aan deze unieke code. Tevens is in de bijlage aangegeven wat de stand van zaken is op het gebied van I&R en welke argumenten pleiten voor dan wel tegen de invoering van een algehele I&R, waarbij dus ALLE honden in Nederland verplicht geïdentificeerd zijn (door middel van een chip) en waarbij de gegevens zijn opgeslagen in een erkende registratie. Deze argumenten hebben deels betrekking op de in deze nota besproken agressieproblematiek, deels hebben zij betrekking op andere terreinen.

Het platform onderschrijft een realisering van algehele I&R, ingevoerd binnen de door het platform gestelde termijn van uitvoering van het preventieplan. Het platform is van mening dat het een logisch gevolg van de uitvoering van deze nota zal zijn dat deze algehele I&R komt.

Hoe dit gefaseerd tot stand kan komen wordt aangegeven in paragraaf 4.2.3 Gefaseerde invoering 4.2.3 Gefaseerde invoering.

4.2.2 Wat wil het platform

Het platform wil in eerste instantie aan zijn opdracht voldoen om structureel positief beleid te ontwikkelen. De voornemens in deze nota zijn, waar het onderzoek en fokkerijbeleid betreft, afhankelijk van voldoende betrouwbare identificatie (en registratie) van de Nederlandse hond. Daartoe is het noodzakelijk om op een aantal punten de registratiemiddelen te optimaliseren.

In de visie van het platform is een algehele I&R daarvoor noodzakelijk, desnoods gefaseerd ingevoerd. Het betreft ±1.2-1.5 miljoen honden, in bezit van vele eigenaren.

Op grond van het Honden- en Kattenbesluit moeten honden die bedrijfsmatig worden gefokt en/of verhandeld (categorie 2c), worden voorzien van een tatoeage of chip. Registratie vindt op dit moment plaats door de SRGN, maar na invoering van het nieuwe HKB (1 januari 2000) zal de registratie wellicht in andere handen overgaan. Omdat LNV het register nog zal toewijzen, wil het platform in deze nadrukkelijk stellen dat LNV hiermee een unieke kans heeft om de eisen te optimaliseren. Zoals in Bijlage 7.2 Identificatie en Registratie 7.2

Identificatie en Registratie is aangegeven zullen in de registratie(s) gegevens moeten worden opgenomen voor tenminste de volgende zes onderdelen:

- (1) de identificatie zelf;
- (2) de hond;
- (3) de eigenaar;
- (4) de populatie waarvan de hond deel uitmaakt;
- (5) de fokker;
- (6) de individueel herkenbare ouders.

Alle bestaande of op te zetten registraties dienen dus ten aanzien van deze criteria getoetst te worden.

4.2.3 Gefaseerde invoering

Het is het platform bekend dat bij de overheid grote bezwaren bestaan tegen het op korte termijn invoeren van een algehele I&R. Met de bestaande en voorgenomen I&R is inderdaad al veel mogelijk, maar er blijven nog steeds "witte vlekken". Daarom wil het platform de noodzaak van een algehele I&R nogmaals onderstrepen. Het is heel wel mogelijk de algehele I&R gefaseerd in te voeren, waarbij een groot aantal honden reeds op korte termijn geïdentificeerd en geregistreerd kan worden. Bestaande en reeds geïnitieerde wettelijke maatregelen t.a.v. registers en fokkers geven hier voldoende aanknopingspunten voor. Het aantal betrokkenen kan daardoor beperkt blijven, hetgeen de handhaving ten goede komt.

LNV zou, conform de nog te stellen normen voor bedrijfsmatige fokkerij (categorie 2c), alle bestaande registers gelijkmatig kunnen behandelen en eisen stellen met betrekking tot de te registreren gegevens. Ten overvloede zij nogmaals vermeld dat dit betreft de chip, de hond, de eigenaar, de fokker, de populatie en de individueel herkenbare ouderdieren. Zolang veel (niet-ras)honden op volwassen leeftijd gechipt zullen worden in opdracht van de eigenaar, zullen daarvoor - weliswaar voorlopig - een aantal soorten gegevens onbekend blijven. Echter, indien deze gegevens wél bekend zijn, moeten de registers er op ingericht zijn deze gegevens op te nemen.

Het stimuleren van identificatie op jonge leeftijd (in het nest) en in opdracht van de fokkers zal veel effectiever blijken. Dit heeft het voordeel dat er meer essentiële gegevens ingevuld kunnen worden en volledige nesten voor onderzoek beschikbaar zijn. Het beste zou zijn een wettelijke verplichting voor de fokker (= eigenaar van de moederhond) om volledige nesten herkenbaar te maken.

Handhaving van deze verplichting zal, gezien de beperkte omvang van de groep (fokkers), eenvoudiger zijn. Opsporing zal naar de mening van het platform kunnen verlopen via de in paragraaf 7.2.5 Veel genoemde bezwaren tegen algehele I&R genoemde controlemomenten.

VOOR DE VERSCHILLENDE, IN PARAGRAAF 3.2 ONDERZOEK

3.2.1 Overwegingen bij onderzoek

Het platform acht het noodzakelijk om volledig inzicht te krijgen in de omvang en de aard van het probleem 'hondenbeten'. Weliswaar zijn er gegevens bekend omtrent aard en oorzaak van veel bijtgevallen, maar deze gegevens zijn verre van volledig en vaak statistisch niet significant. Voor de korte termijn kan op basis van deze gegevens wel een aantal acties (met name op het gebied van voorlichting) gestart worden, voor de langere termijn is een beter inzicht nodig. De gegevens die resulteren uit de voorgenomen metingen zijn benodigd om te zien welke maatregelen het beste kunnen worden ingezet om hondenbeten te voorkomen. Hierbij wordt vooral bedoeld op specifieke campagnes en maatregelen die pas in tweede instantie ingezet kunnen worden (in afwachting van resultaten) en niet op een algemene maatregel die op korte termijn kan worden ingezet.

3.2.2 Doelstelling van onderzoek

De belangrijkste doelstelling van onderzoek binnen het preventiebeleid is feitenonderzoek door middel van monitoring:

- (1) het identificeren van de 'zwakste schakels'. Wat zijn de meest invloedrijke ontstaansfactoren? Welke 'fouten' door wie gemaakt geven het meest aanleiding tot incidenten? Met als doel die campagnes te ontwerpen die het grootst mogelijk effect sorteren.
- (2) het identificeren van de grootste knelpunten, d.m.v. incidentiemetingen. In welke groepen worden relatief de meeste incidenten waargenomen? Incidentiemetingen zijn noodzakelijk om:
 - de uitgangspositie te definiëren (nulmeting);
 - de omvang van het probleem bijtincidenten een gerechte plaats te geven ten opzichte van andere problemen;
 - de onderlinge verschillen in incidentie tussen 'groepen' te evalueren.
- (3) het beschikbaar maken van de uit dit onderzoek vergaarde gegevens voor specifieke maatregelen. Deze gegevens
 - kunnen 'bronnen van problemen' blootleggen die door toepassing van bestaande wet- en regelgeving bestreden zouden kunnen worden;
 - kunnen gebruikt worden voor populatiespecifiek advies als middel in de bestrijding van erfelijke aanleg.

3.2.3 Uitvoering

Het platform voorziet twee meldpunten om in deze doelstelling te voorzien:

- (1) Meldpunt voor bijtincidenten
Dit meldpunt levert een gegevensverzameling voor onderzoek naar de aard en achtergrond van bijtincidenten, ter sturing van beleid.
- (2) Meldpunt voor gedragsproblemen en ziektegevallen
Dit meldpunt levert een gegevensverzameling om ethologische en medische knelpunten in verschillende populaties op te sporen.

Om bepaalde ontwikkelingen op basis van de verzamelde gegevens goed te kunnen volgen is een betrouwbare identificatie essentieel (zie hoofdstuk. 4 Randvoorwaarden 4 Randvoorwaarden).

Ad 1 Meldpunt bijtincidenten

Het meldpunt bijtincidenten richt zich met name op het verzamelen van gegevens over omstandigheden voorafgaand en tijdens een incident. Deze gegevens zijn vooral geschikt om te achterhalen welke factoren bijtgedrag induceerden, en dientengevolge welke aanpak de meest zinvolle zal zijn, maar is minder geschikt voor de incidentiebepaling.

Het meldpunt staat principieel open voor het gehele Nederlandse publiek, waarbij een 24-uurs bereikbaarheid wordt overwogen. De bekendheid van dit meldpunt zal dus onderdeel worden van de voorlichtingscampagne voortvloeiend uit deze nota. Melders zullen een lijst met vragen beantwoorden die gericht zijn op de omstandigheden waarin gebeten werd (reden tot bijten). De mensen die zich melden, zullen worden ingedeeld in drie categorieën, (1) slachtoffer, (2) eigenaar, of (3) getuige. Deze categorie bepaalt vervolgens welke van de standaardvragenlijsten over de telefoon doorgenomen zal worden met de melder.

Indien mogelijk zullen gegevens over de betrokken hond geregistreerd worden. Waar mogelijk zullen de ontbrekende gegevens aangevuld worden via één van de andere categorieën betrokkenen.

In de aanloopfase zullen de verzamelde gegevens geëvalueerd worden, en indien nodig bijgesteld. Na enige tijd zal de gegevensverzameling een stabiel en onveranderlijk karakter krijgen, om haar relevantie als referentiekader te behouden.

Naast slachtoffers en eigenaren zullen in de categorie getuigen specifieke bevolkingsgroepen gestimuleerd worden om meldingen aan te dragen. Gedacht wordt aan ziekenhuizen (EHBO-afdelingen), huisartsen en politie. Omdat o.a. de privacy wetgeving directe melding door deze beroepsgroepen verhindert, zal de beroepsgroepen gevraagd worden slachtoffers (bijvoorbeeld via een folder) te stimuleren opgave te doen.

Voor de volledigheid wordt nog vermeld dat de Stichting Consument en Veiligheid een vervolgonderzoek uitvoert, waarbij de huisartsen worden benaderd. Het meldpunt kan een logische aanvulling op dit onderzoek zijn.

Ad 2 Meldpunt voor Gedragsproblemen en Ziektegevallen: 'Het Veterinair Meldpunt'

Het Meldpunt voor Gedragsproblemen en Ziektegevallen ('het Veterinair Meldpunt') richt zich, zoals uit de naam blijkt, op een groter scala van problemen dan de in deze nota centraal staande bijtincidenten. In het algemeen opereren dierenartsen als het ware in de frontlinie waar het gedrag en ziekten van gezelschapsdieren betreft. Daarom is het onderzoekstechnisch een goede optie deze relatief kleine (± 3000) en éénduidig opgeleide beroepsgroep te betrekken bij het in kaart brengen van agressie.

Nadere studie is noodzakelijk om na te gaan in hoeverre de gegevens gebruikt zullen mogen worden om blootgelegde knelpunten in de praktijk te helpen bestrijden. Hiervoor zullen de juridische consequenties t.a.v. de 'privacy wetgeving' nader bestudeerd moeten worden. De intentie van het platform is éénstemmig: indien gebruik van de gegevens is toegestaan, dan moeten deze ook actief benut kunnen worden. Bijvoorbeeld in de bestrijding van bepaalde vormen van erfelijke aanleg.

De bekendheid van dit meldpunt zal geen onderdeel worden van de algemene voorlichtingscampagne, omdat dit meldpunt slechts open staat voor Nederlandse dierenartsen.

3.2.4 Uitvoerders

- (1) Het meldpunt voor bijtincidenten wordt gesitueerd bij de Bond tot Bescherming van Honden (BBH).

- (2) De standplaats van het meldpunt van het Veterinair Meldpunt is nog niet bekend. Dit is afhankelijk van de organisaties die (naast de KNMvD) zullen participeren in dit project. Naar verwachting zullen dit onder andere de Faculteit Diergeneeskunde en verscheidene andere ethologische en medische instituten zijn. Ook zijn gesprekken gaande met de Raad van Beheer om deze bij de ontwikkeling te betrekken.

3.2.5 Termijn

De BBH verwacht najaar '99 het meldpunt bijtincidenten operationeel te hebben. Het ligt in de rede dat de eerste uitslagen met betrekking tot factoren die invloed hebben, twee jaar na het operationeel worden beschikbaar kunnen zijn.

In het kader van het VM wordt ernaar gestreefd om eind '99 definitieve plannen te publiceren. Indien het totale initiatief doorgang vindt, zal eveneens na twee jaar het eerste jaaroverzicht gegenereerd kunnen worden.

Daarna zullen beide meldpunten jaarlijks overzichten kunnen publiceren.

3.3 Fokbeleid 3.2 Onderzoek besproken categorieën zal gefaseerde invoering van I&R de volgende effecten hebben.

Categorie 2a Accidentele niet-rashonden fokkerij door particulieren (niet-bedrijfsmatig)

Met accidentele niet-rashonden fokkerij door particulieren worden bedoeld de incidentele nesten en de 'ongelukjes'. De overgrote meerderheid van de eigenaren van teven, die fokker wordt, omdat een nest in aankomst is, zal begeleiding zoeken bij de dierenarts. Deze kan de fokker wijzen op de mogelijkheid aan zijn verplichting te (laten) voldoen, en deze dan desgewenst direct uitvoeren bij de teef en later bij de pups.

In het geval dat een fokker zich toch onttrekt, zal de nieuwe eigenaar waarschijnlijk op jonge leeftijd (i.v.m. entingen) de dierenarts bezoeken. Wanneer blijkt dat de pup niet herkenbaar is, zal de eigenaar waarschijnlijk voldoende gegevens kunnen verstrekken om via de bestaande inspectiediensten van Dierenbescherming en Bond tot Bescherming van Honden en de Sophia-Vereeniging tot bescherming van dieren, de fokker te laten benaderen.

Categorie 2b Bewuste niet-rashonden fokkerij door particulieren

Voor deze categorie geldt in grote lijnen wat hiervoor gezegd is over categorie 2a. Iedere eigenaar die fokker wordt (met of zonder malafide intenties), is verplicht de pups te laten identificeren. Bewust niet voldoen aan deze verplichting is op termijn nauwelijks mogelijk. Het is praktisch uitgesloten dat een pup - in welk stadium van zijn leven ook - niet het veterinaire circuit passeert.

Categorie 2c Bedrijfsmatige fokkerij van niet-rashonden

Deze categorie is in theorie voldoende geregeld (via het nieuwe HKB), echter de mogelijkheid resteert dat een deel van de 'productie' voldoet aan de eisen, terwijl een ander deel onder de toonbank doorgaat. Ook bij deze pups is het slecht denkbaar dat een 'nieuwe eigenaar' in geval van ziekte en vaccinatie het veterinaire circuit niet passeert. Dat levert dan wel lege velden in de registratie op, maar naarmate meer honden in Nederland wel geregistreerd worden, wordt dat aantal steeds kleiner.

In afwachting van een algehele I&R is het platform voorstander van twee door LNV te nemen maatregelen:

- (1) voor **alle** fokkers een registratieplicht van (de pups van) volledige nesten, vanaf een nog nader te bepalen datum, en
- (2) gelijke normen voor alle registers die aan de bovengenoemde registratieplicht meewerken.

4.2.4 Conclusies bij I&R als randvoorwaarde

Zoals in Bijlage 7.2 Identificatie en Registratie 7.2 Identificatie en Registratie verder wordt uitgewerkt is I&R voor het in deze nota aan de orde zijnde preventiebeleid noodzakelijk op de volgende punten:

- Handhaving RAD;
- In kaart brengen van recidive;
- Fokbeleid rashonden en niet-rashonden;
- Meldpunt;
- VM;
- Aanpak misstanden in fokkerij en handel.

Voor de volgende onderdelen is algehele I&R gewenst, omdat de procedures eenvoudiger kunnen zijn:

- Helpdesk;
- Specifieke voorlichting aan eigenaren van grotere honden;
- Stimuleringsmaatregelen m.b.t. volgen van cursus e.d.

Met inachtneming van het gestelde in het begin van deze paragraaf komt het platform tot de volgende conclusies:

- Het platform bepleit een algehele I&R-plicht voor alle honden(eigenaren) in Nederland.
- Een gefaseerde invoering van deze algehele I&R-plicht zou kunnen betekenen dat er eerst een I&R plicht komt voor een ieder die honden fokt (hetgeen verder gaat dan de verplichte I&R binnen het nieuwe HKB).
- Algehele I&R kan alleen een zinvolle bijdrage leveren aan de diverse onderdelen van het plan van aanpak indien, ongeacht de regelgeving, de registratie van de gegevens bij de verschillende databanken minstens betrekking heeft op informatie over (1) de chip, (2) de hond, (3) de eigenaar, (4) de populatie, (5) de fokker en (6) de ouderdieren.

5 FINANCIËLE ASPECTEN

In de voorliggende nota worden verschillende programma's voorgesteld die moeten leiden tot een effectieve aanpak van de preventie. De mate waarin deze maatregelen kunnen leiden tot een werkelijk terugdringen van het aantal hondenbeten hangt echter sterk af van de te stellen prioriteiten en daaraan gekoppeld de beschikbaarheid van financiële middelen.

Een uitgewerkt financieel kader is derhalve noodzakelijk om het ambitieniveau van deze programma's gestalte te geven en de kosten op jaarbasis van de verschillende onderdelen van het totale programma te begroten.

IN DEZE NOTA WORDT DERHALVE SLECHTS INDICATIEF AANGEGEVEN AAN WELKE FINANCIËLE OPZET WORDT GEDACHT. DAARBIJ WORDT AANGESLOTEN BIJ DE SCHEMATISCHE OPZET VAN DE SPEERPUNTEN IN BIJLAGE 7 BIJLAGEN

7.1 Schematische weergave van de speerpunten , waarin de verschillende onderdelen van het programma staan aangegeven en waarin de uitwerking in deelplannen is voorzien.

Voor de uitwerking van de deelplannen en de financiering ervan wordt uitgegaan van de primair betrokken partijen bij deze operatie. Dit betreft in grote lijnen:

- de overheden;;
- de betrokken landelijk opererende organisaties die deel uitmaken van het platform;
- de organisaties die een belang hebben bij de uitvoering van het programma;
- de gebruikers en direct betrokkenen.

In het schema is per deelplan aangegeven welke van de partijen betrokken kan zijn. Per deelplan zal door het platform zowel wat betreft de initiële kosten als voor de jaarlijkse programmakosten een financiële planning worden opgezet op basis waarvan het financiële dekkingsplan kan worden geregeld.

Naast deze programmatische kosten zijn er de kosten van de specifieke randvoorwaarden, te weten:

1. de kosten van het in te stellen platform en de aan het platform gekoppelde uitvoeringsorganisatie, en
2. de kosten voor de opzet van de identificatie en registratie.

Een nauwkeurige raming van de hiermee gemoeide kosten en derhalve de financieringsopzet is pas mogelijk na afronding van de besluitvorming over de operationalisering van het voorgestelde beleid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat het ministerie van LNV een belangrijk

deel van deze kosten voor zijn rekening neemt door middel van een jaarlijks structureel subsidie.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De in het platform samenwerkende organisaties concluderen dat preventiebeleid slechts dan kans van slagen heeft als er systematisch en permanent aandacht aan het onderwerp kan worden besteed. Continuïteit en volharding vormen de kern van de toepassing van de in deze nota voorgestelde maatregelen. Een dergelijke aanpak is vooral ook een kwestie van geld en van inspanning. Het platform beoogt door de voorgestelde formalisering de samenwerking tussen de organisaties een meer permanent karakter te geven en zodoende de continuïteit in ieder geval in termen van coördinatie en bewaking van de voortgang te waarborgen. Tevens zal het platform proberen zowel commerciële als niet-commerciële organisaties, die zich direct of indirect met het onderwerp bezighouden dan wel er raakvlakken mee hebben, te activeren hun rol in deze aanpak te vervullen.

Het platform beseft dat de aanpak, die is voorgesteld, slechts een begin is van een op orde stellen van zaken teneinde de beheersbaarheid van de problemen te verbeteren. Het pakket van voorgestelde maatregelen is daarom zodanig ingekaderd dat naar de mening van het platform het maximaal haalbare in de huidige omstandigheden is weergegeven. Daarom zal bij de verdere ontwikkeling van beleid ook nader inhoud moeten worden gegeven aan bepaalde voorgestelde maatregelen. Een goed voorbeeld daarvan is het streven van het platform naar algehele Identificatie en Registratie, omdat het platform meent dit het er uiteindelijk zal (moeten) komen. Andere voorbeelden zijn een eventueel in te voeren houderschapbewijs en de effectiviteit van de bestaande wet- en regelgeving zoals ten aanzien van de aansprakelijkheid van eigenaren van honden en eventuele strafrechtelijke maatregelen.

Ten aanzien van het laatstgenoemde aspect constateert het platform dat de reeds bestaande middelen in vele opzichten niet effectief zijn gebleken in termen van preventie en dat deze middelen dan ook slechts complementair aan de overige maatregelen kunnen werken. In het algemeen wil het platform zich juist richten op het voorkómen van incidenten en wijst het repressief beleid van de hand omdat dit slechts kan dienen als een noodrem voor uit de hand gelopen situaties. Naar onze waarneming sluit dit ook aan bij de reacties op en het beleven van bijtincidenten in de samenleving.

Algehele gedragsbeïnvloeding van mens en dier vormen de kern van de aanpak die het platform voorstelt, zoals dat ook terug te vinden is in de titel van deze nota. Maar deze beïnvloeding kost tijd en het platform waarschuwt dan ook voor overdreven verwachtingen op de korte termijn. Veeleer moet de voorgestelde aanpak gezien worden als een weg die moet worden ingeslagen om het gestelde doel, de vermindering en het voorkómen van bijtincidenten, op langere termijn te realiseren.

Vanuit de constatering dat het voorliggende pakket van aanbevelingen in dit stadium de best denkbare optie is, die beantwoordt aan het voornemen van de minister, beveelt het platform politieke besluitvorming daarover aan.

BIJLAGEN

7 BIJLAGEN

7.1 SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN DE SPEERPUNTEN

De speerpunten in het Plan van Aanpak: Onderzoek, Fokbeleid en Voorlichting zijn hieronder schematisch weergegeven volgens de in het plan aangehouden indeling.

7.1.1 Voorlichting

Algehele overweging bij voorlichting: doelen zijn niet of nauwelijks te realiseren d.m.v. (pseudo-) regelgeving, daarom is voorlichting hier het aangewezen middel.

Overwegingen	Doel/doelgroep	Uitvoering	Uitvoerder	Termijn	Financierings opties
<p><i>Leerprocessen, belangrijkste:</i></p> <p>Socialisatie</p> <p>Opvoeding</p>	<p>Verbetering leerprocessen bij:</p> <p>Fokker</p> <p>Eigenaar</p>	<p>Voorlichting aan fokker en aspirant-eigenaar over belang socialisatie</p> <p>Stimuleringsbeleid cursussen, wellicht gekoppeld aan 'good citizenship'</p> <p>Certificering cursus</p>	<p>Rashonden: RvB en Rasverenigingen,</p> <p>Niet-rashonden: Platformorganisaties</p> <p>Platformorganisaties</p>	<p>Continue, via actieprogramma</p>	<p>1. Startkosten betrokken organisaties platform</p> <p>2. Subsidie LNV, VWS</p> <p>3. Bijdragen belanghebbende organisaties</p> <p>4. Fondsenwerving</p>
<p>Voorkomen van <i>extreme situaties</i></p> <p>Van toepassing op gehele Nederlandse bevolking, doelgroep kent grote diversiteit, onderverdelen noodzakelijk</p>	<p>Risicogroepen (oa.)</p> <p>Fietsers, joggers, mensen die bang zijn voor honden, kinderen (apart)</p>	<p>Algemene en specifieke voorlichting via algemene kanalen zoals Postbus 51, radio, tv, kranten en folders, en specifieke kanalen zoals hobbyverenigingen, evenementen, hobbybladen etc.</p>	<p>Platformorganisaties</p>	<p>Continue, via actieprogramma</p>	<p>1. Subsidie LNV</p> <p>2. Bedrijfsleven</p> <p>3. Fondsenwerving</p> <p>4. Free publicity</p>

Overwegingen	Doel/doelgroep	Uitvoering	Uitvoerder	Termijn	Financierings opties
Kinderen vormen aparte risicogroep; kwetsbaar, relatief veel ongelukken en verwondingen ernstig	Afname aantal beten en afname ernst van incidenten bij kinderen	Bezoek scholen Folder Specifieke acties	Oscar en Rufus Hondenbescherming Platformorganisaties	Lopend Lopend Continue, via actieprogramma	1. Betrokken organisaties 2. Subsidies LNV, OCW 3. Fondsenwerving via platform
Individuele voorlichting	Verbeteren voorlichting aan individuele personen met vragen/problemen over honden	Instellen helpdesk	Dierenbescherming Dibevo FHN Gedragstherapeuten Hondenbescherming St.Gezelschapsdieren Raad van Beheer	Begin 2000 operationeel	4. Betrokken organisaties 5. Stimuleringssubsidie LNV 6. Gebruikers

7.1.2 Onderzoek

Overwegingen	Doel/doelgroep	Uitvoering	Uitvoerder	Termijn	Financierings opties
Inzicht in aard en omvang van problemen rond agressie is noodzakelijk	Identificatie zwakste schakels en beschikbaar maken van specifieke data voor maatregelen	Meldpunt hondenbeten	Hondenbescherming	Najaar '99 operationeel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Startkosten hondenbescherming 2. Gebruikers, bellers betaling via 0900 nummer 3. Opzet dataroom subsidie LNV
		VM	KNMvD e.a. WKHS	Eind '99 plan	<ol style="list-style-type: none"> 4. Startsubsidie LNV 5. Bijdragen organisaties platform 6. Opzet dataroom subsidie LNV, OCW 7. Fondsenwerving diverse organisaties

7.1.3 Fokbeleid

Overwegingen	Doel	Uitvoering	Uitvoerder	Termijn	Financierings opties
RASHONDEN					
Elimineren van ongunstige erfelijke aanleg	Uitsluiten van risicovolle oudercombinaties	Fokbeleidsplan is in voorbereiding	Raad van Beheer en Rasverenigingen	Eind '99 plan gereed	<ol style="list-style-type: none"> 1. Betrokken organisatie en aangesloten verenigingen 2. Fondsenwerving voor opstellen dataroom en computerprogramma 3. Subsidie LNV i.v.m. koppeling testbeleid
NIET-RASHONDEN					
Idem In verband met bereikbaarheid populaties is fokbeleid moeilijk toepasbaar doch niet minder noodzakelijk	Idem	Fokbeleidsplan rashonden kan wellicht als voorbeeld dienen	Platformorganisaties	Continue, via actieprogramma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Subsidie LNV 2. Fondsenwerving belanghebbende organisaties

7.2 IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE

7.2.1 Wat is Identificatie en Registratie (I&R)?

Identificatie wil zeggen dat elke hond door een uniek kenmerk herkend kan worden, terwijl *registratie* wil zeggen dat gegevens over de hond (en eventueel de eigenaar) ergens zijn vastgelegd, gekoppeld aan dit unieke kenmerk.

Bij honden geschiedde de *identificatie* tot voor kort veelal door het aanbrengen van een code in de oren door middel van een tatoeage. Het tatoeagenummer werd vermeld op de stamboom van de betreffende hond (voor rashonden) dan wel geregistreerd bij een andere organisatie en vermeld in bijvoorbeeld het Dierenpaspoort.

Tegenwoordig wordt voor de individuele herkenning steeds vaker gebruik gemaakt van een chip die onderhuids wordt ingebracht. In tegenstelling tot tatoeage is dit een voor het dier (vrijwel) pijnloze ingreep, te vergelijken met een injectie. Deze chip bevat een unieke code, die met een speciaal leesapparaat kan worden afgelezen. De gegevens van zowel de hond als de eigenaar worden opgeslagen in een datasysteem (*registratie*) en gekoppeld aan de unieke code. De gegevens van een bepaalde hond kunnen worden opgevraagd, zodra de unieke code bekend is. Voor de samenstelling van de code zijn internationale afspraken gemaakt, terwijl tevens internationaal wordt overlegd over een standaard aantal gegevens dat per dier wordt geregistreerd.

Hoewel de registratie in principe onafhankelijk is van de gekozen identificatie (mits deze uniek is) werd in de praktijk bij tatoeage slechts een minimaal aantal gegevens geregistreerd. Wil een registratie echter volledig zijn en bruikbaar voor de verschillende, in deze nota genoemde doelen, dan zouden tenminste gegevens moeten worden opgenomen voor de volgende zes onderdelen:

- 1) de identificatie zelf;
- 2) de hond;
- 3) de eigenaar;
- 4) de populatie waarvan de hond deel uitmaakt;
- 5) de fokker;
- 6) de individueel herkenbare ouders.

De invoering van de chip als identificatiemiddel biedt de mogelijkheid tot deze volledige registratie. Omdat identificatie en registratie door middel van de chip nog van recente datum is, zal er een overgangperiode zijn, waarin sommige honden wel, maar andere nog niet 'gechipt' zijn. Zo zullen jonge honden wel een chip hebben, maar hun ouders (meestal) niet. Na verloop van tijd zullen echter steeds vaker ook de ouders van een hond door middel van de chip geïdentificeerd zijn.

7.2.2 Stand van zaken met betrekking tot Identificatie en Registratie

Het totale aantal honden in Nederland is niet precies bekend, maar het wordt geschat op 1,2 à 1,5 miljoen. Bij elkaar bedraagt het aantal geïdentificeerde en geregistreerde honden in Nederland naar schatting minstens 900.000, waarvan het merendeel rashonden.

Op dit moment is dus tussen de 60 en 75 % van de totale populatie geïdentificeerd en geregistreerd.

Rashonden

Werden rashonden voorheen op de leeftijd van ca. acht weken getatoeëerd en geregistreerd door de RvB, sinds 1 januari 1998 worden zij uitsluitend nog gechipt. In de registratie van de RvB worden de volgende gegevens opgenomen:

1. het chipnummer;

2. de officiële naam van de hond, de geboortedatum en het geslacht;
3. de (eerste) eigenaar van de hond. Het doorgeven van een wijziging van eigenaar is weliswaar verplicht maar wordt vaak nagelaten;
4. het ras van de hond;
5. de naam en het adres van de fokker en voor zover van toepassing de geregistreerde kennelnaam;
6. de afstamming tot en met drie generaties.

Niet-Rashonden

In deze categorie worden verscheidene datasystemen toegepast bij verschillende organisaties voor de registratie van hond- en eigenaargegevens, zoals de Stichting Registratie Gezelschapsdieren Nederland (SRGN), Nederlandse Databank voor Gezelschapsdieren (NDG), Vet-air, Registration of Companion Animals (RCA), Daisy, Vereniging van Beroepsmatige Kennelhouders (VvBK). De opdracht tot tatoeëren of 'chippen' wordt gegeven door eigenaren of asielen (ingevolge het HKB), meestal voor individuele honden op volwassen leeftijd. De aard van de gegevens verschilt per organisatie, maar gaat meestal niet verder dan naam en diersoort van de hond en naam en adresgegevens van de eigenaar.

7.2.3 Wat is algehele I&R?

In het voorgaande is een indruk gegeven van het aantal honden en het percentage daarvan dat op enigerlei wijze is geïdentificeerd en geregistreerd. Hieruit blijkt dat in de huidige praktijk niet alle honden geïdentificeerd en/of geregistreerd (kunnen) worden, de registratie veelal versnipperd is en de geregistreerde gegevens niet altijd vergelijkbaar zijn. Onder de term "algehele I&R" wordt in deze nota verstaan:

- (1) de wettelijke plicht van elke fokker c.q. eigenaar van een hond om deze te laten identificeren en registreren, en
- (2) het harmoniseren van de verschillende registraties, zodat gegevens vergelijkbaar en uitwisselbaar zijn.

Een dergelijke registratie is min of meer te vergelijken met de kentekenregistratie van motorvoertuigen. Allerhande andere systemen (verzekeringen, belastingen, vaststellen van overtredingen e.d.) zijn aan deze basisregistratie opgehangen.

7.2.4 Argumenten voor algehele I&R

Voor identificatie en registratie van bepaalde populaties van honden voor bepaalde doeleinden kunnen verschillende argumenten worden aangevoerd. Sommige hebben betrekking op de in deze nota besproken problematiek, andere op een scala van andere aspecten. In de volgende twee paragrafen worden deze argumenten besproken. Legt men alle argumenten naast elkaar, met daarbij de (mogelijk) overlappende populaties en toepassingen, dan is de conclusie onontkoombaar dat een algehele I&R-plicht het meest effectief zal blijken te zijn.

7.2.4.1 Argumenten met betrekking tot de bestrijding van agressie

RAD-honden

De door de minister voorgestelde regeling is niet uitvoerbaar zonder goede I&R. Immers, de politie moet kunnen vaststellen of een bepaalde hond onder de werking van de RAD valt. Uitsluitend uiterlijke kenmerken zijn vaak niet voldoende en het is niet realistisch een grote mate van raskennis bij de politie te veronderstellen. Is een Rottweiler zonder stamboom maar met staart nog herkenbaar als Rottweiler? En hoe zit het bijvoorbeeld met de eigenaar van meerdere honden? Welke van die honden

moet op grond van het resultaat van de gedragstest gemuilkorfd zijn en welke niet? Een duidelijke, eenduidige en gemakkelijk afleesbare identificatie, gekoppeld aan een goede registratie, kan deze problemen ondervangen. Voor de rassen die onder de werking van de nieuwe RAD vallen zal dan ook een I&R plicht gelden. Zonder algehele I&R plicht zal het bij een niet-geïdentificeerde hond toch altijd de vraag blijven of het gaat om een hond die niet onder de werking van de RAD valt of om een hond waarvan de eigenaar zijn wettelijke (RAD) verplichting niet nakomt.

Ook de Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft in de model-APV (Algemene Plaatselijke Verordening) een bepaling (artikel 2.4.19, tweede lid) dat een door burgemeester en wethouders als gevaarlijk aangemerkte hond, voorzover die niet onder de RAD valt, van een identificatiekenmerk voorzien moeten zijn. In het artikel wordt gesproken over een tatoeage als identificatiekenmerk. Gemeenten zouden echter ook kunnen kiezen voor een chip als identificatiekenmerk.

Herleiden van erfelijke agressie

Er is momenteel geen enkele grip op het grijze circuit van niet-rashonden. Zicht op de omvang en de situering van de handel ontbreekt, waardoor herleiden van erfelijke agressie onmogelijk is en daarmee ook het geven van fokadviezen.

Meldpunt agressie

Het registreren van hondenbeten is pas zinvol als er zoveel mogelijk bekend kan worden over de omstandigheden waaronder de hond heeft gebeten. Deze omstandigheden hebben betrekking op het gedrag van hond, baas en slachtoffer, maar ook op de genetische achtergrond van de hond, de situatie bij de fokker, de gevolgde cursussen, eventuele eerdere eigenaars en eventuele eerdere incidenten (recidive), etc. Deze gegevens zijn niet of nauwelijks te achterhalen dan wel te verifiëren als de bijtende hond niet kan worden geïdentificeerd.

Veterinair Meldpunt

De meldingen van agressie bij honden die binnenkomen via de dierenarts, kunnen niet worden gedaan zonder dat de hond is geïdentificeerd. Juist deze meldingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan inzicht in bijtincidenten in Nederland. In het kader van het Veterinair Meldpunt (VM) wordt veel aandacht geschonken aan de individuele herkenning van zo veel mogelijk honden die binnen komen. In dit kader mag gemeld worden dat er reeds mogelijkheden beschikbaar zijn om d.m.v. 'readers in de deurpost' bij dierenartsen de identificatie van alle honden die binnenkomen, te controleren.

Helpdesk

Hulpvragen die bij de helpdesk binnenkomen, kunnen beter worden beantwoord als er meer bekend is over de identiteit van de hond.

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat op grond van de gegevens die worden verzameld door het Meldpunt, de Helpdesk en het VM, problemen met bepaalde honden c.q. populaties al in een vroeg stadium kunnen worden onderkend en bestreden, wanneer de honden of populaties eenvoudig te herleiden zijn uit de meldingen.

7.2.4.2 Argumenten anders dan voor de bestrijding van agressie

Aanpak ziekten en afwijkingen

Ziekten en afwijkingen kunnen beter geregistreerd worden als de identiteit van de hond te herleiden is. Enerzijds wordt het mogelijk een erfelijk karakter te herkennen en de bestrijding hierop toe te snijden. Fokkers kunnen hierdoor beter worden aangesproken op hun verantwoordelijkheden.

Anderzijds kunnen ook infectie ziekten beter getraceerd worden, waardoor risico's voor mens en hond beperkt kunnen worden. Als gevolg van de toegenomen mobiliteit

van de Nederlanders, stijgt ook het aantal honden dat (bijvoorbeeld in de vakantie) geïmporteerd wordt. Vooral infectieziekten, die in Nederland normaal niet voorkomen, blijken risicovol te zijn. Ook de volksgezondheid is gebaat bij de mogelijkheid infectierisico's via honden te kunnen traceren.

Grote hondenfokkers (broodfokkers) kunnen (zelfs met het nieuwe HKB) een deel van de verhandelde honden voorzien van een chip en een deel buiten de boeken laten. De nieuwbakken eigenaar zal hier niet naar vragen. Opsporing en handhaving van inentings- en andere verplichtingen ingevolge het HKB worden daarmee bemoeilijkt, zo niet onmogelijk gemaakt.

Hondenbelasting

Een centrale registratie van alle honden zou eventueel ten dienste kunnen staan van het innen van hondenbelasting. Voor de gemeenten scheelt dit inningskosten, en verhoogt het de opbrengsten.

Zwerfdieren

Gemeenten zijn nu veel geld kwijt aan de opvang van zwerfdieren. Als iedere hond geregistreerd staat, en de geregistreeerde eigenaar per definitie verantwoordelijk wordt gesteld voor de kosten van opvang van de zwervende hond, kan dit de gemeenten schelen in de kosten. Ook kan de eigenaar beter worden aangesproken op de wettelijke zorgplicht (GWWD) voor zijn hond, en wordt het minder gemakkelijk om een hond naar het asiel te brengen onder het mom "ik heb 'm gevonden". Bovendien heeft de goedwillende eigenaar zijn dier veel sneller terug.

Mishandeling en verwaarlozing

Gevallen van mishandeling en verwaarlozing zijn beter op te sporen en te bestrijden. Immers, als een hond is voorzien van een chip, is de eigenaar, als verantwoordelijke, te achterhalen.

Afstemming met andere Europese landen

Inmiddels is algehele I&R o.a. in België en Denemarken reeds verplicht gesteld. Uitblijven van deze verplichting in Nederland biedt, ondanks de I&R plicht binnen het HKB, nog steeds ruime mogelijkheden om vanuit Nederland honden te verhandelen zonder aan al te veel verplichtingen te hoeven voldoen, omdat altijd een deel van de honden (weliswaar illegaal) buiten de boeken gehouden kan worden. Zonder algehele I&R is het illegale karakter moeilijker, zo niet onmogelijk, aan te tonen.

7.2.5 Veel genoemde bezwaren tegen algehele I&R

De volgende argumenten worden vaak aangevoerd tegen de invoering van een algehele I&R. Deze argumenten kunnen echter eenvoudig weerlegd worden.

Hoge kosten van het chippen

De kosten van het chippen door een dierenarts zijn, gezien de totale kosten voor de aanschaf en het houden van een hond, niet exorbitant hoog. De kosten worden voorts gedragen door de eigenaar van de hond, zodat de overheid hier niet mee belast wordt. Bovendien kan het bedrag wellicht lager worden wanneer een algehele I&R verplicht wordt.

Hoge kosten voor opsporing en handhaving

De plicht tot identificeren en registreren van een hond berust bij de hondeneigenaar. Dit betekent dat de aspirant-eigenaar bij de verkoper moet vragen om een hond-met-chip.

Controle en handhaving hoeven niet te worden gericht op alle hondeneigenaren, maar kunnen worden ingezet bij specifieke, mogelijk strafbare, situaties.

Voorbeelden van dergelijke controlemomenten zijn:

- Boete bij ongeoorloofd loslopen;
- Controle hondenbelasting;
- Bestrijding agressie n.a.v. klachten uit de omgeving;
- Controle naleving regels voor bedrijfsmatige omgang met dieren ;
- Opsporing/handhaving bij klachten over verwaarlozing/mishandeling;
- Klachten over overlast.

In alle gevallen waar sprake is van een boete kan deze bij ontbreken van een identificatie worden verhoogd.

Andere mogelijke controlemomenten zijn:

- Zwerfdieren die door hun eigenaar worden opgehaald;
- Evenementen. Bij veel kynologische evenementen (wedstrijden, shows en dergelijke) is identificatie, zowel voor rashonden als voor niet-rashonden, reeds verplicht.

Hondeneigenaren die hun hond niet laten registreren, maar die ook geen overlast of (ernstige) bijtongelukken veroorzaken, vallen buiten de doelgroep waar preventie van agressie of overlast zich op richt. Hierbij is de groep die geen overlast of ongelukken veroorzaakt, niet de groep waar we ons op willen richten.

Systeem zou niet sluitend zijn

Geen enkel systeem dat tot iets verplicht is sluitend, kentekenbewijzen en paspoorten ook niet. Algehele I&R kan wel het grootste deel van de Nederlandse hondenbevolking ertoe bewegen de hond te laten chippen. Het deel van de hondeneigenaren dat ertussendoor glipt, is te ondervangen met de koppeling aan handhaving van andere wetgeving.

7.2.6 Samenvatting I&R

Samenvattend kan gesteld worden dat I&R noodzakelijk is voor de volgende onderdelen uit het plan van aanpak (waarbij voor sommige I&R nu al verplicht of voorzien is):

- handhaving RAD;
- in kaart brengen van recidive;
- fokbeleid rashonden en niet-rashonden;
- meldpunt;
- VM;
- aanpak misstanden in fokkerij en handel.

Voor de volgende onderdelen is algehele I&R gewenst, omdat de procedures eenvoudiger kunnen zijn:

- helpdesk;
- specifieke voorlichting aan eigenaren van grotere honden;
- stimuleringsmaatregelen m.b.t. volgen van cursus e.d.

Tenslotte is algehele I&R noodzakelijk c.q. wenselijk voor de volgende terreinen, die geen onderwerp van deze nota zijn:

- administratie/inning hondenbelasting;
- opvang van mishandelde en verwaarloosde honden en zwerfdieren, alsmede opsporing en aanpak van de verantwoordelijke eigenaar.